

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

RENATA KUBÁTOVÁ

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**VOLNÝ ČAS DĚTÍ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH
V PELHŘIMOVĚ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce:
Ing. Renata Švestková, Ph.D.

Autor:
Renata Kubátová

České Budějovice 6. 5. 2011

Abstract

The Bachelor Thesis named **Free-time of Primary School Children in Pelhřimov** deals with the present view of free time, its functions and free time activity forms in its theoretical part. I focus on upbringing in free time, its historic development and beginnings. There are also the basic free time models specified, out-of-school education, its functions and the most important facilities. The conclusion of the theoretical part presents the factors influencing a child in relation to free time activities, like the family and school, peer group and local environment.

I chose the questionnaire technique applied on children from primary schools in Pelhřimov for the quantitative research.

The research part was aimed at finding how primary school pupils in Pelhřimov spend their free time and brings an insight into the free-time activities offered by schools and organizations to children in Pelhřimov.

The research results show that sport is the most common activity among all the children. They also spend a lot of time at a computer, while at younger age they have it as the means of entertainment in the form of games. At older school age the use of the Internet communication opportunity prevails. They also spend time by watching films, listening to music; girls visit dance courses.

The children from the research sample consider their free-time programme sufficient; however they mentioned some shortages, like cultural groups, a PC playroom, a shopping centre.

The purpose of this Thesis is to find what free-time activities the school children in Pelhřimov are mostly interested in. The information found may help free-time facilities in planning foundation of missed hobby groups.

Abstrakt:

Bakalářská práce s názvem **Volný čas dětí na základních školách v Pelhřimově** se v teoretické části věnuje současnému pohledu na volný čas, jeho funkcím a formám volnočasových aktivit. Zaměřuji se na výchovu ve volném čase, její historický vývoj a počátky. Dále jsou vymezeny základní modely volného času, výchova mimo vyučování, její funkce a nejvýznamnější zařízení. V závěru teoretické části uvádím činitele, kteří ovlivňují dítě ve vztahu k volnočasovým aktivitám, jako jsou rodina, škola, vrstevnická skupina a lokální prostředí.

Pro kvantitativní výzkum jsem zvolila techniku dotazníku, určené dětem základních škol v Pelhřimově.

Cílem výzkumné části bylo zjistit, jak žáci základních škol v Pelhřimově tráví svůj volný čas, dále zjistit nabídku volnočasových aktivit škol a organizací pro děti v Pelhřimově.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že společnou činností všech dětí je sport. Nejvíce času také tráví u počítače, přičemž v mladším školním věku jej používají jako prostředek zajišťující zábavu formou her. U dětí staršího věku převažuje využití směrem ke komunikačním možnostem internetu. V neposlední řadě tráví volný čas sledováním filmů, poslechem hudby a dívky navštěvují taneční kroužky.

Děti z výzkumného souboru považují naplnění svého volného času za dostatečné, i přesto uvedly pár nedostatků, jako jsou např. kulturní kroužky, PC herna, nákupní centrum.

Tato práce slouží ke zjištění, o jaké volnočasové aktivity mají děti na základních školách v Pelhřimově největší zájem. Zjištěné informace mohou využít volnočasová zařízení, k vytvoření chybějících zájmových kroužků.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – Zdravotně sociální fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. 5. 2011

.....

Renata Kubátová

Poděkování:

Dovoluji si tímto poděkovat za spolupráci, odbornou pomoc a trpělivost své vedoucí bakalářské práce Ing. Renatě Švestkové, Ph.D., která mi svými cennými radami pomohla k vypracování této bakalářské práce a Mgr. Vladimíře Madroňové – ředitelce Základní školy Osvobození v Pelhřimově, Mgr. Pavlovi Rafajovi – ředitelovi Základní školy Krásovy domky v Pelhřimově, Mgr. Luďkovi Charouzkovi – ředitelovi Základní školy Na Pražské v Pelhřimově a v neposlední řadě Mgr. Martinovi Skořepovi – ředitelovi Základní školy Komenského v Pelhřimově, za umožnění výzkumu na těchto školách.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1.SOUČASNÝ STAV.....	9
1.1Volný čas.....	9
1.1.1 Současný pohled na volný čas.....	9
1.1.2Funkce volného času.....	12
1.1.3Formy volnočasových aktivit.....	13
1.2Výchova pro volný čas.....	15
1.2.1 Historický vývoj výchovy ve volném čase.....	15
1.2.2Historie volného času.....	15
1.2.3Počátky výchovy ve volném čase.....	17
1.3Výchova mimo vyučování.....	20
1.3.1Pojem výchova mimo vyučování.....	20
1.3.2 Funkce výchovy mimo vyučování.....	21
1.3.3Školská zařízení pro zájmové vzdělávání.....	23
1.3.4Zařízení ústavní výchovy.....	25
1.3.5 Nestátní neziskové organizace.....	26
1.4Činitelé ovlivňující dítě ve vztahu k volnočasovým aktivitám.....	31
1.4.1Rodina a volný čas.....	31
1.4.2Funkce rodiny.....	32
1.4.3Škola.....	34
1.4.4Vrstevnické skupiny.....	34
1.4.5Lokální prostředí.....	35
2.CÍL PRÁCE.....	37
2.1Cíl práce.....	37
3.METODIKA.....	38
3.1Použitá metodika.....	38
3.1.1Administrace výzkumného nástroje.....	38
3.1.2Charakteristika výzkumného souboru.....	38
4.VÝSLEDKY.....	40
4.1Vyhodnocení respondentů - chlapců	41
4.1.1Otázka č. 1 „Máš dostatek volného času“?.....	41
4.1.2Otázka č. 2 „Při výběru kroužků se rozhoduješ“?.....	42
4.1.3Otázka č. 3 „Kde trávíš volný čas nejraději“?.....	43
4.1.4Otázka č. 4 „Jaký způsob trávení volného času preferuješ“?.....	44
4.1.5Otázka č. 5 „Svůj volný čas trávím na akcích, které jsou organizovány“?.....	45

4.1.6	Otázka č. 6 „Zaškrtni, které volnočasové aktivitě se nejčastěji věnuješ“?	46
4.1.7	Otázka č. 7 „Věnuješ se pravidelně některé z následujících aktivit“?	47
4.1.8	Otázka č. 8 „Pokud trávíš čas u počítače, jaká činnost převládá“?	48
4.1.9	Otázka č. 9 „Myslíš si, že aktivity organizované tvou školou jsou“?	49
4.1.10	Otázka č. 10 „Myslíš si, že aktivity organizované DDM jsou“?	50
4.1.11	Otázka č. 11 „Co podle tebe ve tvém okolí chybí“?	51
4.1.12	Otázka č. 12 „Vědí rodiče, jak, kde a s kým trávíš svůj volný čas“?	52
4.2	Vyhodnocení respondentů - dívek	53
4.2.1	Otázka č. 1 „Máš dostatek volného času“?	53
4.2.2	Otázka č. 2 „Při výběru kroužků se rozhoduješ“?	54
4.2.3	Otázka č. 3 „Kde trávíš volný čas nejraději“?	55
4.2.4	Otázka č. 4 „Jaký způsob trávení volného času preferuješ“?	56
4.2.5	Otázka č. 5 „Svůj volný čas trávím na akcích, které jsou organizovány“?	57
4.2.6	Otázka č. 6 „Zaškrtni, které volnočasové aktivitě se nejčastěji věnuješ“?	58
4.2.7	Otázka č. 7 „Věnuješ se pravidelně některé z následujících aktivit“?	59
4.2.8	Otázka č. 8 „Pokud trávíš čas u počítače, jaká činnost převládá“?	60
4.2.9	Otázka č. 9 „Myslíš si, že aktivity organizované tvou školou jsou“?	61
4.2.10	Otázka č. 10 „Myslíš si, že aktivity organizované DDM jsou“?	62
4.2.11	Otázka č. 11 „Co podle tebe ve tvém okolí chybí“?	63
4.2.12	Otázka č. 12 „Vědí rodiče, jak, kde a s kým trávíš svůj volný čas“?	64
4.3	Přehled volnočasových aktivit v Pelhřimově	65
4.3.1	Dům dětí a mládeže Pelhřimov	65
4.3.2	Hodina H	65
4.3.3	Středisko ekologické výchovy Mravenec	65
4.3.4	ZŠ Pelhřimov, Osvobození 1881	66
4.3.5	ZŠ Krásovy Domky Pelhřimov	66
4.3.6	ZŠ Komenského, Pelhřimov 1465	66
4.3.7	ZŠ Na Pražské Pelhřimov	67
4.3.8	Základní umělecká škola Pelhřimov	67
4.3.9	Skautské středisko Pelhřimov	67
5	DISKUSE	68
6	ZÁVĚR	72
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
8	KLÍČOVÁ SLOVA	79
9	PŘÍLOHY	80

ÚVOD

Ve volném čase je možno věnovat se činnostem, které máme rádi, baví nás, uspokojují, přinášejí radost a uvolnění. Víme také, že volný čas se může stát zdrojem velmi vážného ohrožení. Při neorganizovaném trávení volného času dochází k velké části úrazů dětí, mladí lidé svým jednáním ohrožují sebe i druhé experimentováním s drogami, z nudy překračují zákon: dopouštějí se šikany svých vrstevníků, krádeží aut, zaměřují svou agresivitu na příslušníky jiných etnik apod.

Inspirací pro výběr tohoto tématu mi byly přednášky a semináře v průběhu studia, ale především zprávy v médiích a informace v odborných periodických o stavu naší společnosti v souvislosti s negativními jevy v chování dětí a mládeže.

Přímou motivací pro tuto práci pro mě byla praxe absolvovaná v Domě dětí a mládeže v Pelhřimově. Předávané informace o trávení volného času od pedagogů, rozhovory s dětmi, které byly otevřené a spontánní.

V této práci se zabývám „Trávením volného času dětí na základních školách v Pelhřimově“.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Teoretickou část tvoří 4 kapitoly. Úvodní se zabývá současným pohledem na volný čas, funkce volného času a formy volnočasových aktivit. Druhá část se zabývá historií výchovy ve volném čase, historií volného času, počátky výchovy ve volném čase a v neposlední řadě základními modely volného času. Třetí část je zaměřena na výchovu mimo vyučování, co to znamená, jaké jsou její funkce a v jakých nejznámějších zařízeních se realizuje. Čtvrtá poslední část je zaměřena na činitele, ovlivňující dítě ve vztahu k volnočasovým aktivitám, jako jsou rodina, škola, vrstevnická skupina a lokální prostředí.

Výzkumná část obsahuje výzkumné šetření provedené na základních školách v Pelhřimově. Výzkum probíhal dotazníkovým šetřením, kterým jsem se snažila zjistit, jak žáci základních škol v Pelhřimově tráví svůj volný čas a zda nabídka volnočasových aktivit škol a organizací je dostatečná.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Volný čas

1.1.1 *Současný pohled na volný čas*

Volný čas je důležitý v životě každého z nás. Domnívám se, že jeho význam v období dospívání je mnohem silnější, vzhledem k možnosti prevence patologického jednání a získávání návyků zdravého životního stylu, který nám zůstává po celý život. Objasňováním pojmu volný čas se zabývá mnoho odborných publikací, ze kterých uvádím zejména publikace následující.

Sak, Saková (2004) uvádí, že „za volný čas je podle sociologických kritérií považován čas, v němž jedinec svobodně na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. Jedná se o tu část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních a biologických potřeb“ [16].

Průcha, Walterová, Mareš (2001) uvádí, že „volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil“ [13].

Spousta (1993) uvádí, že „volný čas je hodnotou tehdy, může-li být využit ku prospěchu člověka jeho osobních kvalit“ [17].

Mařuchová (2007) uvádí, že „volný čas je na oddych, na regeneraci fyzických a psychických sil, na relaxaci po skončení všech povinností, které vyplývají ze sociálních rolí každého člověka“ [9].

V současné době se uvádějí následující směry v chápání termínu volný čas.

a) První hlavní směr - negativní pojem

Volný čas v tomto smyslu znamená zbývající dobu celkového denního průběhu, která zůstala po studijně nebo pracovním podmíněném čase, úkolech v domácnosti a po uspokojení základních fyziologických potřeb,

b) Druhý hlavní směr - pozitivní pojem

Volný čas je zde charakterizován jako disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat svobodu. Je také dobou, v níž se individuum může nezávisle

na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to či ono, k čemu je nikdo nenutí a k čemu též není podvědomě nuceno [20].

Na problematiku volného času je možné se dívat z různých pohledů:

1) Z **ekonomického hlediska** je důležité, investuje-li společnost prostředky do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí [12].

2) Z **hlediska sociologického a sociálněpsychologického** je zapotřebí sledovat, jak činnosti ve volném čase mají vliv k utváření kvalitních mezilidských vztahů a zda pomáhají tyto vztahy zdokonalovat [12].

3) Z **politického hlediska** je nutné zvážit, jak a do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času osob, jaká bude školská politika, zda v rámci školské soustavy bude věnována patřičná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času [12].

4) **Zdravotně-hygienický pohled** na využívání volného času především sleduje, jak možno podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Zdravotníky nejvíce zajímá uspořádání režimu dne, hygiena prostředí i sociálních vztahů, hygiena duševního života. Správné využívání volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu člověka [12].

Další významný pohled představují **Pedagogické a psychologické hledisko**. Tato berou v úvahu věkové i individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Je zapotřebí uvážit do jaké míry, jestli vůbec a jakým způsobem činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování biologických i psychických potřeb člověka. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat činnost dětí a mládeže, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů, kladné citové odezvy, ale také poskytnout pocit jistoty a bezpečí [12].

Pedagogické hledisko představuje bezprostřední naplňování volného času smysluplnými činnostmi rekreačními i výchovně-vzdělávacími – tedy **výchovu ve volném čase**.

Psychologické hledisko pak představuje **výchovu k volnému času**, která jedince

seznámí s množstvím zájmových činností, poskytne mu v nich základní orientaci a pomůže mu na základě vlastních zkušeností v různých oborech najít oblast zájmové činnosti, která mu dá možnost uspokojení a seberealizace; vytváří tedy návyky pro budoucí trávení volného času [12].

Pod pojem volný čas se běžně zahrnuje rekreace, odpočinek, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené [12].

Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, povinnosti spojené s chodem rodiny, domácnosti a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče) [2].

Specifickou zvláštností volného času dítěte je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmové činnosti, potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dítěte, jeho mentální i sociální vyspělosti a na charakteru rodinné výchovy [2].

Prostředí, ve kterém dítě tráví volný čas, je velmi různorodé. Může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce. Velký počet dětí prožívá své volné chvíle ve veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoli dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých [2].

Volný čas a jeho smysluplné naplnění aktivitami v sobě skrývá velký potenciál pro formování osobnosti dětí a mládeže. Vytváří prostor na sebevýchovu a seberealizaci člověka v souladu s jeho individuálními potřebami a zájmy, a proto je neodmyslitelně spojený s životním stylem a způsobem života [37].

Děti mají relativně mnoho volného času. Společnost by měla mít zájem na tom, jak děti tráví svůj volný čas. Je samozřejmé, že na prvním místě je to záležitost rodiny. Právě rodiče slouží svým dětem jako vzor, buď pozitivní, či negativní. Rodiny, které neplní dobře svou výchovnou funkci, se velmi často vyznačují nezájmem o to, jak dítě

tráví svůj volný čas. Školy, výchovná zařízení a další subjekty mají možnost tento nedostatek do určité míry nahrazovat kvalifikovaným pedagogickým vedením. Pokud se to nepodaří, je zde zvýšené riziko, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny, kde je jeho vývoj ohrožen [12].

1.1.2 Funkce volného času

Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury). Vývoj jeho pojetí lze ukázat na vymezeních několika autorů, kteří vycházejí ze zásadně shodného, dostatečně širokého základu a jsou rozdílní pouze mírou konkretizace základního pojmu [3].

Michael Damay vydal před druhou světovou válkou jednu z prvních souborných prací o volném čase dětí a mládeže, v níž vymezil biologickou, sociální, politickou a pedagogickou dimenzi volného času. Dle poválečného vymezení Joffre Dumazediera psychologická funkce volného času vyrovnává z části vliv práce. Zahrnuje očekávání a naději; osvobození od požadavků pracovního procesu a dalších zátěží života; zábavu a rozptýlení; které přináší např. divadlo či kino, hra, rozvoj intelektuální, umělecký a fyzický, tvořivost a také vzdělávání [3].

Alexandr Kamiński, polský sociolog volného času a historik sdružování polských dětí a mládeže, vymezil tři hlavní, vzájemně související způsoby realizace volného času: odpočinku, zábavy a aktivit rozvíjejících osobnost [3].

Soudobý francouzský sociolog Roger Sue uvádí následující funkce volného času:

- psychosociologickou (uvolnění, zábavu, rozvoj);
- sociální (začlenění, symbolickou příslušnost k některé sociální skupině);
- terapeutickou;
- ekonomickou (pozitivní vliv na uplatnění člověka v pracovní činnosti, výdaje účastníků vynaložené na aktivity volného času) [3].

Sociální funkce zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředcích včetně

rodiny a sdružování. Doposud opomíjená funkce terapeutická zahrnuje hledisko zdravotní, smyslový rozvoj, prevenci chorob a zdravý životní styl. Ekonomická funkce doceňuje hospodářský význam volného času pro jednotlivce i pro společnost [3].

Funkce a možnosti volného času vymezil německý pedagog volného času Horst W. Opaschowski, který za základní považuje:

- rekreaci (zotavení, uvolnění);
- kompenzace (odstraňování zklamání a frustrací);
- výchovu a vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení);
- přemýšlení (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba);
- komunikaci (partnerství a sociální kontakty);
- participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti);
- integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů);
- enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu a dalších činností) [12].

1.1.3 Formy volnočasových aktivit

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Existují různé způsoby jeho trávení. Z hlediska využívání dělíme volný čas na aktivní a pasivní, přičemž vycházíme z toho, jaký životní styl u mladého člověka převládá.

U dětí a mládeže rozlišujeme následující formy aktivit:

- fyzická aktivita realizovaná organizovanou tělovýchovnou a sportovní činností a neorganizovanou tělovýchovnou a sportem
- zájmová činnost s účastí na práci ve výtvarných, přírodovědeckých, technických, hudebních kroužcích apod.
- pohyb na čerstvém vzduchu spojený s fyzickou aktivitou (s turistikou, s prací na zahradě apod.)
- společenská činnost prováděná v co nejvyšší míře venku a při pohybové aktivitě

- zábava, která kompenzuje duševní napětí a přispívá k rozvoji osobnosti [11].

Aktivní trávení volného času je základním prvkem zdravého životního stylu. Jeho osvojení závisí na tom, jak je k aktivní formě přistupováno v rodině, ve škole a v dalších subjektech, uskutečňujících volnočasové aktivity dětí a mládeže.

Prvotní roli hraje rodina. Zde platí, že první zkušenosti s využíváním volného času získáváme v rodině. Rodiče jsou pro své děti první instance pro předávání vzorů. Děti se od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají a napodobují jejich životní styl. Pro formování vztahu k volnému času jsou důležité některé skutečnosti [12]:

- o jaký typ rodiny se jedná, zda se jedná o malou či velkou rodinu, uzavřenou či otevřenou, jaký je věk rodičů a dětí, počet dětí, styl rodinné výchovy apod.;
- jaké jsou zájmy rodičů, jak si je navzájem tolerují, kolik finančních prostředků jsou svým koníčkům i koníčkům dětí ochotni věnovat [12].

Rodinná výchova je základ, na kterém později staví především škola. Ta by měla přispívat k osvojení si aktivního přístupu dětí a mládeže k trávení volného času a hlavně k optimální kvalitě volnočasových aktivit. Většina škol nabízí možnost aktivního využití volného času prostřednictvím nepovinných předmětů, kroužků apod. [11]

Část škol dává v době mimo vyučování k volnému využití svá hřiště a tělocvičny, za předem daných pravidel. I školní výchova je důležitým prvkem modelujícím vztah dětí k volnočasové tělesné aktivitě ve sportovních klubech či asociacích a k neorganizovanému sportování dětí a mládeže [11].

Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže jsou vedle vlivu rodiny, osobnostních vlivů a společenských vlivů zapříčiněny také nekontrolovatelným volným časem a touhou po dobrodružství. Rodina ztrácí své základní poslání a při výchově dětí selhává.

Do této skupiny dětí a mládeže se zvýšeným rizikem výskytu společensky nežádoucích jevů patří:

- chroničtí „sledovači“ televize, filmů a počítačových her
- mládež bloudící po ulicích, restauračních zařízeních a ubíjející nudu
- mládež vyhledávající dramatické a dobrodružné aktivity zástupným způsobem; pomocí násilí, kriminality, drog, alkoholu apod. [11].

1.2 Výchova pro volný čas

1.2.1 Historický vývoj výchovy ve volném čase

V průběhu 19. zejména 20. století se volný čas stal významnou dimenzí každého lidského života. Pokud jde o děti, lidé si brzy uvědomili, že pokud se o ně po vyučování nikdo nestará, dospívají malí nezbedové v neúčinné, ba dokonce škodlivé živly společnosti, jejichž žalářování a ošetřování v káznicích pohlcuje pak velkou část důchodu státního. Tato potřeba umožnila vývoj aktivit a zařízení volného času. Pro dítě a mladého člověka byl tento proces součástí jeho osvobození od dosavadních sociálních vazeb a výchovné podřízenosti [2].

1.2.2 Historie volného času

První úvahy o významu volného času pro člověka i pro společnost nalezneme v díle významného řeckého filozofa Aristotela. Před ním se o volném čase zmiňoval jeho učitel Platon, snad dokonce ještě dříve Thales. Aristoteles vytvořil v Etice Nikomachově propracovanou koncepci volného času, ta zůstala jen jakýmsi „vedlejším produktem“ autorova uvažování o problémech lidského štěstí a ideálního uspořádání státu. Dle řeckého filozofa právě nejvyšší lidská blaženost může spočívat jen v takovém konání, které není prostředkem k nějakému dalšímu cíli či účelu, nýbrž které člověk činí jen pro ně samotné, zároveň však jedinec nemůže být šťasten, nenaplnuje spolu s tím

své nejvlastnější lidské poslání, tedy nepoužívá svůj rozum [7].

Aristotelova koncepce ovlivnila přímo či nepřímo všechny jeho další následovníky, filozofy, sociology, kteří se problematikou volného času později zabývali. Podtrhovali vysokou hodnotu volného času, zdůrazňovali jeho neutilitárnost a jeho sepjetí s individuálními pocity blaha a štěstí, chápali volný čas jako prostor pro další rozvoj člověka, ale poukazovali také na jistý protiklad mezi jeho chápáním z hlediska jedince a z hlediska společnosti [17].

Seneca ve svých traktátech O volném čase, O krátkosti života nebo v Listech Luciliovi rozvíjí především Aristotelův požadavek o spojení volného času s filozofií. V ní člověk nalézá svůj klid a blaho mnohem cennější, než mu dokáže poskytnout bohatství či moc. Seneca na rozdíl od Aristotela staví právo jedince na jeho volný čas i nad požadavky společnosti [18].

Zásluhu má ještě celá řada dalších myslitelů pozdního středověku a novověku. Samotný zrod protestantismu sehrál vůči volnému času dvojakou roli; na jedné sice odmítl prostřednictvím roli církve a posílil význam samostatné vůle a rozhodování každého jedince, na druhé straně zvýraznil úlohu práce v jeho životě a prohloubil odmítání neproduktivního mrhání časem [17].

V 15. a 16. století vznikala díla utopistů, která promítala jejich představy o lepším než feudálním společenském uspořádání. Thomas More ve své Utopii líčí vizi státu, v němž by práce byla rozdělena na všechny občany; díky tomu by v něm platila pouze šestihodinová denní pracovní doba, což bylo pro tehdejší vesnické poddané a městskou chudinu zcela neslýchané [18].

Vlastní příchod nové společnosti, založené na všeobecných tržních vztazích, však zpočátku zdaleka podobné utopie nesplňuje. Masa lidí vstupuje na trh jako vlastníci pouze jediného zboží – své pracovní síly; a jelikož je jí nadbytek, vyplácí se podnikatelům naopak pracovní dobu neúnosně prodlužovat. Volný čas tu pro většinu lidí prakticky neexistuje, proto také patří požadavek zkrácení pracovní doby k základním požadavkům rozvíjejícího se dělnického hnutí. Na začátku minulého století se v továrnách často za nevyhovujících hygienických podmínek pracovalo až 100 hodin týdně (tedy bez nedělí – až 14 hodin denně); nepracovní čas se kryl s dobou vyměřenou

ke spánku, na jídlo a na cestu do továrny a zpět. Až roku 1866 přijal kongres Mezinárodního dělnického hnutí v Ženevě usnesení o prosazování osmihodinové pracovní doby s poukazem na umožnění účasti dělníků na vzdělávací, politické a kulturní činnosti; i tento návrh musel čekat na všeobecnou realizaci další půlstoletí [17].

Za takové situace získal mezi dělníky značný vliv Karel Marx svou výzvou k uskutečnění nové, socialistické revoluce [17].

Teprve ve 21. století se kapitalismus po svém dravém a dramatickém prvním období otupil ve většině evropských zemí i ve vyspělejších státech zámořských hlavní hroty sociální napětí. Zákonnou úpravou pracovní doby na 48 hodin týdně, rychle se zvyšující produktivitou práce i účinnými opatřeními v sociální politice dosáhl toho, že se volný čas skutečně stal samozřejmou součástí životního způsobu všech občanů a že jim zároveň jejich životní úroveň dává dostatek prostředků i k jeho víceméně svobodnému užívání [18].

1.2.3 Počátky výchovy ve volném čase

Počátky výchovy ve volném čase v novodobé společnosti jsou spjaty s proměnami práce a životního způsobu obyvatel měst a vesnice po skončení třicetileté války. Tehdy začal dlouhodobý proces uvolňování života člověka od domova jako současného bydliště, pracoviště i místa trávení volného času. V průběhu 17. století si bohatší obyvatelé měst začali mimo městské hradby budovat – víkendové domy, ve městech vznikaly kluby, kavárny, spolky a společnosti dospělých [12].

Od první poloviny 19. století probíhalo zvláště ve zrychleném tempu oddělování bydliště, pracoviště a místa volného času [12].

Příslušníci dělnictva (tato kategorie vznikla na základě rozvoje moderního strojového průmyslu), usilovali s úspěchem o postupné zkracování pracovní doby, která tvořila podstatnou část dne a celého života dospělých, mládeže a dětí [19].

Postupně dosahovaným cílem bylo získat dostatek času na regeneraci pracovní síly a pak také na sebevzdělávání, rozvoj zájmů. V 19. století se začaly objevovat vzdělávací, divadelní, tělovýchovné nebo turistické aktivity, pořádaly se slavnosti,

výlety; vznikaly dělnické domy, zájmové odborové, sociální a politické organizace. Zaslouhou obcí, sdružení dospělých a mládeže, lékařů a osvědčených pedagogů se začaly rozvíjet nové typy činností a realizačních institucí [12].

Mladí lidé z nižších a středních vrstev se už skoro od dětského věku zapojovali do starostlivosti o domácnost a do zabezpečení živobytí rodiny [37].

Již na počátku 19. století vznikly dva hlavní způsoby aktivit volného času, jejichž vznik a fungování přetrvává do současnosti:

Nejdříve to byly **aktivity a zařízení s původním jednoznačným určením pro dospělé**, které část své pozornosti obracely také na mládež a děti. Jednalo se například o tělovýchovné a později sportovní činnosti, hřiště, tělocvičny a další zařízení tělovýchovných sdružení (např. u nás aktivity a zařízení tělovýchovné organizace Sokol), které později rozvíjely další aktivity (loutková divadla, knihovny); o něco později se k nim přiřazovaly aktivity, sdružení a zařízení dělnických spolků a organizací. Později s rostoucím důrazem, vznikala **sdružení a zařízení zaměřená pouze na děti a mládež**, která pro nejmladší skupiny společnosti vytvářela nový, specifický životní a výchovný prostor [12].

Politický a ekonomický vývoj umožnil sdružení a zařízení volného času vytvářet především v západoevropských zemích. V roce 1901 byl ve Francii přijat dodnes zmiňovaný zákon o sdružování, jehož stoleté výročí si západoevropské země a jejich organizace připomněly nedávno na shromážděních a konferencích pracovníků volného času. Vývoj střední a východní Evropy byl v tomto ohledu opožděn; obsahem aktivit a zařízení byly především zdravotní a sociální otázky dětí ze sociálně slabých vrstev. Stát do této oblasti zasahoval jen zřídka, těžiště proto spočívalo na zájmu obcí a institucí sociální pomoci a dobročinných sdružení. Na samém počátku vývoje byla tehdy tato oblast výchovy dětí a mládeže také v naší zemi [12].

V meziválečném období 20. století vznikly dva základní modely uspořádání volného času dětí a mládeže. V zemích západní a severní Evropy se za rostoucí, ne však dominantní úlohy státu rozvinuly dosavadní typy sdružení a zařízení i jejich činnosti. Jejich častými iniciátory se stávala sdružení dětí, mládeže a dospělých nebo novátorsky uvažující a jednající pedagogové. Tímto způsobem poprvé rozvinuly svou činnost ve

Francii domy mládeže a kultury, ubytovny mládeže, letní tábory dětí a mládeže [3].

Země západní a severní Evropy začaly získávané zkušenosti analyzovat, zobecňovat a celospolečensky doceňovat. Svědčí o tom např. počátky pedagogiky volného času v Německu během 20. let 20. století nebo významné podněty z Francie druhé poloviny třicátých let. Zde vznikl jako státní orgán v roce 1936 první sekretariát pro mládež a tělovýchovu, na který navázal vývoj po druhé světové válce vytvořením samostatného ministerstva mládeže a sportů [3].

Druhým základním modelem byla sdružení a zařízení volného času dětí a mládeže v tehdejším Sovětském svazu. Jejich vznik a působení byly spojeny s přímým vlivem státu, s jeho ideologií a s monopolní organizací dětí a mládeže, vedle nichž neexistovala jiná řešení. Toto uspořádání vytvářelo ve své době podmínky pro účinné výchovné a vzdělávací působení v této zemi, kde převládala vysoká negramotnost a celkově nízká životní a kulturní úroveň. Dále podnítilo rozvoj zájmové sféry jako oblasti relativně svobodného rozhodování mladého člověka o své účasti na volnočasových aktivitách [3].

V době industrializace měly některé aktivity volného času přímý vliv na dosahování kvalifikace v průmyslu i zemědělství, udržovaly tradice lidového umění, rozvíjely fyzickou zdatnost sportem a turistikou. Takto vznikaly sítě nových typů zařízení, zejména domy pionýrů a mládeže, dětské stadiony, odborně orientované stanice mladých techniků, přírodovědců a dalších. Do systému se začleňovaly úseky práce mezi dětmi a dospívající mládeží, aktivity a zařízení tělovýchovných, sportovních, branných a dalších společenských organizací [3].

1.3 Výchova mimo vyučování

1.3.1 Pojem výchova mimo vyučování

Na výchově dětí v době mimo vyučování se podílí rodina, škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování a některé další subjekty [1].

Nejčastěji je výchova mimo vyučování vymezována čtyřmi následujícími znaky:

- probíhá mimo povinné vyučování,
- uskutečňuje se převážně ve volném čase,
- probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny,
- je institucionálně zajištěna [2].

Pedagogické ovlivňování volného času, především výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování je významnou oblastí výchovného působení. Nabízí příležitost vést jedince k racionálnímu využívání volného času, formovat hodnotné zájmy, uspokojovat významné lidské potřeby, rozvíjet specifické schopnosti a upevňovat žádoucí morální vlastnosti. Obsah i způsob využívání volného času mají značný význam z hlediska duševní hygieny. Způsob odpočinku, rekreace a zábavy se odráží ve studijních a pracovních výkonech člověka [12].

Dalším důležitým úkolem výchovy mimo vyučování je rozvíjení potřeby celoživotního vzdělávání, zejména ve spojení se zájmovou orientací člověka [12].

Přispívá k prevenci společensky nevhodných a škodlivých forem chování, což je významné především v současné společenské situaci, kdy narůstá kriminalita mladistvých a snižuje se věk delikventů. Vhodné pedagogické ovlivňování volného času dětí a mládeže je jednou z účinných forem prevence tak závažných výchovných problémů, jako jsou projevy agresivity, záškoláctví, drogová závislost, problémy v oblasti sexu aj. [12].

Pedagogické ovlivňování volného času se netýká jen dětí a mládeže, zahrnuje i působení na dospělé osoby [12].

1.3.2 Funkce výchovy mimo vyučování

Oblast výchovy ve volném čase má i své specifické funkce. Jedná se o funkce výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Jednotlivé typy zařízení, institucí, organizací pro výchovu ve volném čase, v době mimo vyučování plní tyto uvedené funkce v různé míře, různými způsoby podle svého poslání. Význam jednotlivých funkcí se během historického vývoje měnil. První instituce, pečující o děti školního věku v době mimo vyučování, např. útulky, spolky, dobrovolná sdružení, kladly důraz na sociální a preventivní funkci. Velmi důležité bylo děti ohlídat, poskytnout jim přijatelné zázemí a zaměstnat je tak, aby se nemohly věnovat nevhodným, společensky nežádoucím činnostem [2]. Jiný podíl jednotlivých funkcí měly organizace, které byly určeny nejen pro děti, ale i pro dospělé, např. tělovýchovné organizace, subjekty zaměřené na pobyt v přírodě, kulturní zařízení, spolky apod. [12].

Výchovně-vzdělávací funkce

V současné době se považuje za prioritní funkci. Je na ni kladen zvláště velký důraz. Jednotlivé druhy zařízení a institucí pro výchovu mimo vyučování, ve volném čase se na plnění této funkce podílejí podle legislativně vymezeného poslání a specifických možností. Spočívá v záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných jedinců, dosahování reálných cílů pomocí promyšleně volených pedagogických prostředků [12].

Výchova ve volném čase umožňuje uspokojovat a kultivovat potřeby, usměrňovat, uspokojovat, rozšiřovat a prohlubovat zájmy, objevovat a rozvíjet specifické schopnosti vychovávaných jedinců. Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností je možné děti, mládež i dospělé motivovat k osobnostně i společensky žádoucímu využívání volného času, k získávání nových vědomostí a dovedností, k uvědomění si významu celoživotního vzdělávání. Úspěchy ve volnočasových aktivitách přinášejí zejména pocit uspokojení, příležitost k seberealizaci a kladnému sebehodnocení. Na základě praktických činností a zkušeností si lidé vytvářejí vlastní názor na život, společnost a svět kolem nás [2].

Zdravotní funkce

Neméně významná je funkce zdravotní. Veškeré výchovné působení ve volném čase, v době mimo vyučování musí podporovat zdravý tělesný, duševní, ale i sociální vývoj. To spočívá ve střídání činností různého charakteru – práce a odpočinku, duševní a tělesné činnosti, aktivity organizované i spontánní, individuální nebo vykonávané v menších i větších skupinách. Zejména velký zdravotní význam má podněcování a poskytování příležitostí k vydatnému pohybu, nejlépe na čerstvém vzduchu. Pohybové aktivity kompenzují dlouhé sezení při vyučování a pro zdravý vývoj dětí jsou nezbytné. Některá zařízení, která zajišťují stravování, mají možnost vést děti ke správné životosprávě [2].

Ke zdravému duševnímu vývoji přispívají instituce výchovy mimo vyučování tím, že umožňují dětem a mládeži pobyt v příjemném prostředí, mezi oblíbenými lidmi, ale i tím, že jim přinášejí možnost prožívat radost a uspokojení z činnosti, která je baví. Velký zdravotní význam má i účelně volené, hygienicky nezávadné a estetické materiální prostředí a dostatek prostoru pro činnosti. Důležité je i dodržování zásad bezpečnosti práce [12].

Sociální funkce

Jednotlivá zařízení a subjekty pro výchovu ve volném čase různými způsoby a v rozdílné míře, plní sociální funkci [2].

Sociální funkci výchovy ve volném čase, v době mimo vyučování můžeme chápat několika způsoby. Nejčastěji je chápána jako péče o děti, zajištění jejich bezpečnosti, dohledu a odpovídajícího zaměstnání v době, kdy skončilo vyučování a rodiče jsou v zaměstnání nebo mají jiné povinnosti. V tomto pojetí plní sociální funkci zvláště školská zařízení, která pracují v době mimo vyučování s mladšími žáky (školní družina). Ve velké míře plní tuto funkci i výchovná a ubytovací zařízení (škola v přírodě, domov mládeže, internát), dále zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu a zařízení sociální péče. Součástí sociální funkce výchovy mimo vyučování je i nácvik komunikativních dovedností, rozvoj sociálních kompetencí a sociální interakce a percepce [2].

Sociální funkci výchovy ve volném čase lze chápat i jako příležitost k vyrovnávání rozdílů mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami dětí v rodinách. Tím lze do určité míry pomoci dětem z méně podnětného nebo nějak problematického rodinného prostředí [2].

Neméně významnou funkcí, kterou plní instituce pro výchovu mimo vyučování jsou preventivní a rozvojové výchovné programy pro děti a mládež. Důležité jsou hlavně v prevenci sociálně patologických jevů. Je směřována do několika následujících oblastí:

- drogová závislost, alkoholismus a kouření;
- kriminalita a delikvence;
- virtuální drogy (televize, počítače);
- patologické hráčství;
- záškoláctví;
- šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování;
- rasismus [12].

1.3.3 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Dle vyhlášky č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání, patří mezi školská zařízení pro zájmové vzdělávání:

- středisko volného času,
- školní klub,
- školní družina [36].

Středisko volného času

Činnost střediska se uskutečňuje ve více oblastech zájmového vzdělávání nebo se zaměřuje na konkrétní oblast zájmového vzdělávání. Může poskytovat metodickou, odbornou, popřípadě materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání případně školám a školským zařízením. Zpravidla vykonává činnost po celý školní rok, a to i v době, kdy neprobíhá školní vyučování [36].

Středisko volného času může být následujícího typu:

- Dům dětí a mládeže (uskutečňuje činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání),
- Stanice zájmových činností (je zaměřená na jednu oblast zájmového vzdělávání) [36].

Činnost střediska je určena pro děti, žáky, studenty, pedagogické pracovníky, popřípadě další osoby, bez ohledu na místo jejich trvalého bydliště nebo jiné podmínky [36].

Školní klub

Školní klub poskytuje zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol. Činnost vykonává ve dnech školního vyučování, ale i ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování, a to včetně školních prázdnin. Je určen přednostně pro žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Účastníkem může být i žák prvního stupně základní školy, který není přijat k pravidelné denní docházce do družiny [36].

Školní družina

Školní družina poskytuje zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol. Svou činnost vykonává ve dnech školního vyučování a o školních prázdninách. Družina organizuje zájmové vzdělávání především pro účastníky přihlášené k pravidelné denní docházce. Činnost družiny je určena přednostně pro žáky prvního stupně základní školy. K pravidelné denní docházce mohou být přijati i žáci druhého stupně základní školy, žáci nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře, pokud nejsou přijati k činnosti klubu [36].

1.3.4 Zařízení ústavní výchovy

Mezi zařízení ústavní výchovy patří:

- diagnostický ústav,
- dětský domov,
- dětský domov se školou,
- výchovný ústav.

Diagnostický ústav

Diagnostický na základě výsledků diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností, které jsou součástí komplexního vyšetření, zpracovává komplexní diagnostickou zprávu s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb, stanovených v zájmu rozvoje osobnosti. Diagnostický ústav poskytuje nezbytnou péči dětem zadrženým na útěku od osob odpovědných za výchovu, a to na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření, též může poskytovat dětem péči, o jejichž umístění v důsledku jejich poruch chování požádaly osoby odpovědné za výchovu. Pobyť dítěte v diagnostickém ústavu trvá zpravidla 8 týdnů [39].

Dětský domov

Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména výchovné, vzdělávací a sociální úkoly [39].

Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova. Do dětského domova mohou být umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do nejvýše 18 let. Rovněž se zde umísťují nezletilé matky spolu s jejich dětmi [39].

Dětský domov se školou

Účelem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, mají-li závažné poruchy chování nebo které pro svou přechodnou nebo

trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péčí, nebo s uloženou ochrannou výchovou, jsou-li nezletilými matkami a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou [39].

Do dětského domova se školou mohou být umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky [39].

Výchovný ústav

Výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženou ochrannou výchovu, a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Při výchovném ústavu se jako jeho součást zřizuje základní nebo speciální škola [39].

1.3.5 Nestátní neziskové organizace

Mezi nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží patří např.: Asociace malých debrujárů, Asociace turistických oddílů mládeže České republiky, Česká tábornická unie, Mládež Českého červeného kříže, Český rybářský svaz, Junák – svaz skautů a skautek ČR, Liga lesní moudrosti – The Woodcraft League, Pionýr, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Sdružení mladých ochránců přírody, Sdružení turistických a tábornických oddílů, YMCA v České republice, Zálesáci – pobyt v přírodě.

Asociace malých debrujárů

Asociace malých debrujárů České republiky vznikla na základě zkušeností z Kanady a přes Francii se dostala až k nám, kde působí od 22. 9. 1992. Činnost malých debrujárů je zvlášť vhodná pro děti ve věku 7-14 let. Je to vhodná příležitost, aby oni sami experimentovali, aby objevovali odpovědi na otázky, které jsou jim kladeny

dennodenně v různých životních situacích. Aktivita jsou jedním z možných způsobů, jak odhalit to, co se zdá být nepochopitelné a tajemné. Síla koncepce malých debrujárů je v tom, že dovoluje odhalovat různé aspekty vědeckého světa, přičemž klade důraz i na nové poznatky a zájmy mladých. V celku je koncepce aktivním procesem učení se s využitím k rozvoji smyslu pro zodpovědnost, rozvoj experimentálních a intelektuálních schopností, přičemž respektuje zájmy dětí [21].

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky (A-TOM) je občanské sdružení dětí a mládeže s celorepublikovou působností zaměřené především na turistiku a tábornictví. Členům Asociace TOM se říká „tomíci“. Těch je necelých deset tisíc a scházejí se na oddílových schůzkách, podnikají celou řadu tuzemských i zahraničních výprav, v létě pořádají tábory, lezou po horách, sjíždějí řeky, organizují akce pro veřejnost [22].

Česká tábornická unie

Česká tábornická unie (ČTU) je organizací volně sdružující na základě společného zájmu děti, mládež a dospělé v tábornických klubech a tramských osadách. Vytváří podmínky pro rozvíjení zájmů jednotlivců – samotářů [23].

ČTU zaměřuje svoji činnost na pobyt v přírodě. Sdružuje zájemce o pobyt v přírodě, kteří chtějí být jejími důvěrnými znalci, vnikat do jejích zákonů, vést ostatní k poznávání přírody a stát se jejími ochránci. ČTU dává prostor všem věkovým skupinám, pomáhá jim v uspokojování jejich zájmů a v získávání dalších znalostí a dovedností [23].

ČTU mimo pravidelnou činnost v tábornických klubech a tramských osadách pořádá například tyto akce:

- Tábornické školy oblastní i ústřední (letní a zimní), speciální tábornické školy vodácké, jezdecké, horolezecké, potápěčské, lyžařské, apod.
- Zahraniční expedice, zájezdy a výměnné pobyty apod. [23].

Český rybářský svaz

Český rybářský svaz je občanské sdružení, jehož posláním je především:

- Vykonávat rybářské právo ve smyslu zákona o rybářství.
- Provozovat akvakulturu, chovat, chránit a lovit ryby, chovat a lovit vodní organismy, ochraňovat jejich život a životní prostředí.
- Chránit přírodu, čistotu vod a životní prostředí.
- Podílet se na mimoškolní výchově dětí a mládeže v oboru rybářství a rybářského sportu, na ochraně přírody, čistoty vod a životního prostředí.
- Podílet se na zapojování osob se zdravotním postižením.
- Rozvíjet a popularizovat rybářský sport, organizovat rybářské soutěže na všech úrovních [24].

Mládež Českého červeného kříže

Mládež Českého červeného kříže (M-ČČK) je hnutí samostatně působící v rámci národní společnosti Českého červeného kříže. M-ČČK je členem České rady dětí a mládeže. Členy M-ČČK jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let, po udělení výjimky do 36 let [29].

Posláním M-ČČK je poskytnout mladým lidem prostor k seberealizaci zapojením do jejich aktivit a tak je vychovávat k pomoci zranitelným skupinám společnosti [29].

Junák – svaz skautů a skautek ČR

Junák – svaz skautů a skautek ČR je dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy či jiných rozdílů. Skautské oddíly sdružují jak chlapce i děvčata od 6 let ve třech věkových kategoriích. O program oddílů se stará několik tisíc dobrovolných vedoucích a činovníků [27].

Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti dětí a mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství [27].

Družinový systém je jedním ze základních prvků skautské výchovy. Skautskou družinu vede starší a zkušenější chlapec či dívka, tzv. družinový rádce. Mladší děvčata tvoří roje světlušek, mladší chlapci smečky vlčat. Jejich družiny se nazývají šestky. Základní organizační jednotkou Junáka jsou střediska, která sdružují oddíly a kluby dospělých. Činnost každého střediska zajišťuje středisková rada volená střediskovým sněmem. Středisko poskytuje oddílům právní a finanční záštitu a další zázemí potřebné pro dobré působení oddílů [27].

Liga lesní moudrosti – The Woodcraft League

Liga lesní moudrosti (LLM) je organizace zaměřená na výchovu dětí, mládeže a dospělých dle zásad woodcraftu. Členové kmenů podnikají pestrou paletu činností od přechodů hor přes programy pro postižené a ekologické projekty až po sjíždění řek. Táboření je spjato nejen s učením se dovednostem a znalostem, ale i s vnímáním přírody a prožitky, které jinde nezažijeme. Cílem Ligy Lesní Moudrosti je přivést člověka do přírody a naučit jej v přírodě pobývat v jednoduchých podmínkách tak, aby se vzkřísili jemnější stránky jeho ducha a jeho vědomí sounáležitosti s prostředím, ze kterého vzešel. Rozvoj lidské osobnosti je v celé její šíři a tříbení lidského charakteru pobytem v přírodě je smyslem Lesní Moudrosti [28].

Pionýr

Pionýrské hnutí má dlouholetou tradici u nás i v zahraničí. Svoji aktivní činností a prací přispívá k výchově všestranně rozvinutého člověka a nezanedbatelně se podílí i na prevenci kriminality [30].

Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých. Zabývá se osvětovou, výchovnou, vzdělávací, charitativní činností; obhajobou a uspokojováním zájmů a oprávněných potřeb dětí a členů sdružení. Podporuje tvorbu a naplňování zejména sociálních, kulturních a sportovních programů především s ohledem na ochranu práv dětí a rozvíjení jejich zájmové činnosti. Nabízí aktivní činnost dívkám i chlapcům – členům [30].

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS) je pokračovatelem organizací hasičstva. Cílem činnosti SH ČMS je spolupůsobit při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelných pohromách a jiných událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek. Členové SH ČMS jsou zařazováni do jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a jednotek sborů dobrovolných hasičů podniků, které jsou nedílnou součástí integrovaného záchranného systému České republiky [31].

Sdružení Mladých ochránců přírody

Sdružení Mladých ochránců přírody je článkem Českého svazu ochránců přírody. Koordinuje aktivity dětských mimoškolních kolektivů s vyhraněným zájmem o přírodu, o její poznávání, ochranu a pobyt v ní. Pořádá řadu celostátních akcí pro všechny zájemce o přírodní problematiku. Veškeré aktivity sdružení jsou otevřené a může se jich účastnit opravdu každý – jedinou podmínkou je kladný vztah k přírodě a nelhostejný přístup k životnímu prostředí [32].

Sdružení turistických a tábornických oddílů

Sdružení turistických a tábornických oddílů má bohatou historii a mnohaleté zkušenosti s prací s dětmi ve volném čase. Toto sdružení vede děti k samostatnosti, zájmu o přírodu, znalosti turistiky a historii naší země [33].

YMCA v České republice

YMCA – Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Mens Christian Association) je nejstarší, největší a nejrozšířenější mládežnická organizace na světě. Usiluje o harmonický rozvoj člověka, jeho ducha, duše a těla. Je otevřena všem lidem bez rozdílu rasy, pohlaví, náboženského vyznání, sociálního postavení, fyzických i duševních schopností [38].

Zálesáci – pobyt v přírodě

Zálesák – svaz pro pobyt v přírodě je organizace zaměřená především na práci s dětmi a mládeží. Jeho činnost vychází z široké, motivačně propracované všestrannosti, prováděné pestrými a poutavými formami, které se podřizují přirozené mentalitě věku. Náplní Zálesáckých schůzek jsou zábavné hry, které jsou zaměřené na odreagování a získávání nových zkušeností. V maximální míře se snaží využívat pobytů v přírodě – jednodenní výlety, víkendové výpravy, letní i zimní tábory. Sdružení vychází z vlastního výchovně výcvikového systému, který svým pojetím drsné, dobrodružné, ale i techničtěji zaměřené výchovy v přírodě s využitím moderních atraktivních pohybových aktivit vyplňuje volný prostor v zájmech nejen dětí, ale hlavně problémové dospívající mládeže [45].

1.4 Činitelé ovlivňující dítě ve vztahu k volnočasovým aktivitám

1.4.1 Rodina a volný čas

Rodina pro dítě a mladého člověka zůstává nadále prvním prostředím, které pro jejich volný čas vytváří příznivé podmínky. Způsoby realizace volného času se v rodinách značně odlišují v závislosti na jejím sociálním statusu, životním stylu a ve vztahu k volnočasovým potřebám dítěte. Žádoucím je aktivní zájem každé rodiny o to, aby její děti mohly svůj volný čas prožívat bohatě a smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodnutí a současně za citlivého vedení ze strany rodičů, popřípadě dalších rodinných příslušníků. Vstřícné rodinné prostředí v rozvoji volného času svých dětí tedy hraje a má hrát významnou roli. Rozvíjí individuální předpoklady dětí a podporuje jejich kontakty s dalšími prostředími. Protikladem takového přístupu je snaha některých rodičů o volném čase svého dítěte rozhodovat prostřednictvím příkazů nebo je v jeho průběhu nepřiměřeně zaměstnávat [3].

V současné době se kromě skutečného nebo údajného nedostatku času některých rodičů, jejich nezájmu a neznalosti, nepochopení, nerespektování potřeb a zájmů dětí

projevují také další negativní skutečnosti. Mezi ně patří toxikomanie a další závislosti, domácí šikana, fyzické a psychické násilí a týrání dítěte [10].

Dohled je další důležitý parametr rodičovského chování, který má prokazatelnou souvislost se souběžným nebo pozdějším delikventním chováním dítěte. Míní se jím míra rodičovy informovanosti o tom, co dítě dělá ve svém volném čase, s jakými kamarády se stýká, kde se zdržuje, když není doma, kdy se vrací domů, v jakém stavu apod. Čím hůře rodiče monitorují své dítě, tím je větší pravděpodobnost, že se dítě dopustí trestného činu, že se trestného činu dopustí v časném věku, že ho bude opakovat a že půjde o závažný trestný čin. Rizikovým faktorem pro dítě je nepochybně i absence jedné z rodičovských postav [8].

V rodině delikventně se chovajících mladých lidí chybí nejčastěji otec, a to z důvodu rozvodu nebo kvůli tomu, že s matkou dítěte nikdy nezačal žít. Chlapec pak postrádá vzor, s nímž by se mohl identifikovat, děvče postrádá model mužského chování, děti obojího pohlaví postrádají druhy zdroj opory a druhou autoritu [8].

1.4.2 Funkce rodiny

Nároky a požadavky na rodinu v dnešní společnosti stále vzrůstají. Důsledkem je, že své funkce plní jen nedostatečně. Na druhé straně současná doba posílila význam rodiny jako útočiště před veřejným světem. Zejména v sociálně slabém prostředí rodina často vystupuje jako jediný opěrný bod, kam se její členové, především tedy děti, mohou uchýlit [4].

Rodina je také institucí, která by měla pamatovat na rekreaci, relaxaci a zábavu. Aktivity tohoto typu se týkají všech členů rodiny, ale pro děti mají největší význam. Jak rodina plní tuto funkci, se projeví např. v tom, do jaké míry tráví všichni členové rodiny pohromadě svůj volný čas, jakým zájmovým činnostem se věnují apod. [12].

Uvést definici pojmu rodina je velmi složité. Rodinu lze chápat jako nejmenší sociální instituci, která společnosti poskytuje důležité a těžko a nákladně nahraditelné funkce. Mezi přirozené funkce rodiny patří funkce biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomická, ochranná, socializačně-výchovná a emocionální [3].

Biologicko-reprodukční funkce

Biologicko-reprodukční funkce rodiny má význam jak pro společnost jako celek, tak i pro jedince, kteří rodinu tvoří. Společnost pro svůj zdárný rozvoj potřebuje stabilní reprodukční základnu. Proto je v jejím zájmu, aby se rodil takový počet dětí, který tyto perspektivy naplní [3].

Sociálně-ekonomická funkce

Sociálně-ekonomická funkce rodiny zahrnuje celou řadu aspektů. Rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Její členové se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání [3].

Ochranná funkce

Ochranná funkce spočívá v zajišťování životních potřeb nejen dětí, ale všech členů rodiny [3].

Socializačně-výchovná funkce

Socializačně-výchovná funkce spočívá v tom, že rodina učí své dítě přizpůsobovat se životu, osvojit si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti. Ústřední úlohou socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí na vstup do praktického života. Dnes je také třeba zdůraznit význam působení mladší generace na starší. Prodlužuje se doba, kdy vedle sebe žijí tři generace, a proto vzrůstá i dosah socializačního působení dětí a mládeže na rodiče a prarodiče v užší i širší rodině. Odpovědnost za výchovu přesouvá někdy rodiny na školu a očekává, že profesionální přístup učitelů napraví i chyby, jichž se ve svých výchovných přístupech dopouští [3].

Emocionální funkce

Emocionální funkce je zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné a tak potřebné citové zázemí, pocit lásky, jistoty a bezpečí [3].

1.4.3 Škola

Od školy jako rozšířené vzdělávací a výchovné instituce se očekává vytváření předpokladů pro úspěšný vstup příslušníků mladé generace do profesionálního, občanského i volnočasového života. Svoji úlohu ve volném čase žáků škola uplatňuje jednak přímo nebo prostřednictvím svých zařízení. Dobrovolná účast na volnočasových aktivitách školy vytváří prostor pro rozvoj individuálních předpokladů účastníků a jejich zájmového vzdělávání jako souhrnu jednorázových i pravidelných činností. Plní funkci vzdělávací a výchovnou, kulturní a sociálně-preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační), oddechovou a kompenzační. Škola ve spolupráci s rodiči, institucemi volného času rozvíjí a kultivuje zájmy, nadání a sociální vztahy [6].

Škola pomáhá žákům zpřístupňovat poznání různých oblastí skutečnosti dvěma základními způsoby, jak ve vyučování, tak v souběžných volnočasových aktivitách [12].

Během posledních desetiletí začala základní škola rostoucí měrou uskutečňovat příležitostné, jednorázové volnočasové činnosti, jejichž úkolem je prohlubovat obsah vyučovacího procesu nebo mají oddechovou a kompenzační funkci a jsou šancí pro každého žáka a jeho volný čas. Patří mezi ně zejména návštěvy historických památek, kulturních, sportovních a dalších obdobných akcí; školní slavnosti, mezi školní sportovní utkání a jiná soutěžní setkání [12].

1.4.4 Vrstevnické skupiny

Pro rizikové děti z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi, vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování. Vrstevnická skupina není pro nikoho jen bezproblémovým zázemím; tím spíše jí není pro mladé lidi, kteří vyrůstají bez rodičovského zájmu, bez jasně daných pravidel, ohrožované despotickým trestáním rodičů apod. I pro dítě vychované funkční rodinou představuje každá vrstevnická skupina více či méně stresující nárok: obstát v očích vrstevníků jako někdo, kdo je „v pořádku“, kdo plně sdílí její hodnoty [8].

U dětí frustrovaných nízkou podporou rodiny je zcela pravděpodobné, že potřeba kladného přijetí vrstevnickou skupinou bude ještě daleko silnější než u dětí s dobrým rodinným zázemím. Vůdce party má na tyto děti velký vliv a také ho využívá. Pozitivně zaměřené vrstevnické skupiny se věnují společným hrám, sportování, zábavě či „objevování“ svého okolí a svým členům umožňují vstupovat do vzájemné komunikace. Stanovují si jednoduché, krátkodobé cíle, které mají různý stupeň soudržnosti i délku trvání, postrádají pevnou organizační strukturu. Přitom však mohou podněcovat trvalé vzpomínky a hlubší osobní vztahy [3].

Delikventní party u nás skoro vždy vznikají z podskupin mladých lidí, kteří se dobře znají z jedné instituce, méně často pocházejí z dětí bydlících na jednom sídlišti, resp. v jedné čtvrti. Tyto uvedené skupiny se buď vymknou běžným mechanismům sociální kontroly jako (např. přestanou chodit do školy), vytvoří si vlastní preference a chovají se vysoce autonomně nebo, což je méně časté, se kontrole vymknou jen v době svého volna. Některé party jsou ke své kriminální činnosti přivedeny tím, že tráví čas v hernách a na diskotékách a později se jim na tento způsob života přestane dostávat finančních prostředků. Začnou si je tedy opatřovat drobnými krádežemi, které pak přerůstají organizované, plánované akce s napojením na překupníky. Tento typ delikventní skupiny je u nás patrně nejčastější [8].

1.4.5 Lokální prostředí

Lokální prostředí vstupuje do výchovného procesu zejména tím, že poznamenává především děti a mládež. Každý zkušenější učitel a vychovatel, který má možnost srovnávat, potvrdí, že práce s dětmi na venkově a ve městě je rozdílná. Důležitost lokálního prostředí vyniká především v situacích, kdy je dítě vyčleněno z rodiny, případně z pracovních i vrstevnických skupin [12].

Významným faktorem rozvoje osobnosti dětí a mládeže je úroveň společenského a kulturního života. Možnosti využití divadel, kin, galerií, možnosti návštěv koncertů rostou. Problém je v tom, že současné děti a mladá generace jsou těmito hodnotnými kulturními prožitky dotčeny jen velmi zřídka, a to bez ohledu na typ a velikost lokality.

Rozhodující je, jak tyto příležitosti vyhledává a zprostředkovává rodina. Důležitá je také nabídka tělovýchovných a sportovních aktivit. Tělovýchovné aktivity zaměřené na děti a mládež fungují lépe na venkově. Ve městech se setkáváme s orientací na výkonnostní sport u omezené části dětské a mládežnické populace. Jinak je samozřejmě sportovních příležitostí více ve městech, kde dnes existuje řada fitness center, bazénů, zimních stadiónů apod. Venkovské prostředí umožňuje kompenzovat tuto situaci pohybem ve volné přírodě, což je dětem mnohem přirozenější [12].

Vedle tradičního městského prostředí je specifickým typem lokality sídliště. Jsou to bydliště bez tradic, často také bez patřičné sítě služeb, zdravotnických a kulturních institucí i škol. Základním problémem je to, že při výstavbě se většinou zapomnělo na dostatek travnatých ploch, hřišť, parků a sadů, tedy na děti. To se pak promítá do utváření jejich osobnosti. Výchovní pracovníci by měli vždy řádně zmapovat nejen rodinné, ale i lokální prostředí, tj. jeho subkulturu a materiální i sociálně-psychickou stránku. Jen tak ho mohou dobře diagnostikovat a na základě toho pak zvážit jak nejhodněji pedagogicky vstoupit do konkrétní situace, snažit se o prevenci negativních vlivů, řešit problémy a zmírňovat jejich důsledky, případně navrhnout kompenzace jinými aktivitami [12].

2. CÍL PRÁCE

2.1 Cíl práce

C1: Zjistit, jak využívají děti na základních školách volný čas.

C2: Zjistit nabídku volnočasových aktivit škol a organizací v Pelhřimově.

3. METODIKA

3.1 Použitá metodika

K vypracování výzkumné části bakalářské práce jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu, který byl prováděn formou dotazníkové metody. Nejprve jsem si vypracovala otázky do dotazníku, u kterých byla důležitá formulace otázek a jejich zhodnocení. Použila jsem formu otevřených a uzavřených otázek.

Přehled volnočasových aktivit v Pelhřimově

Pro získání informací bylo převážně využito internetových zdrojů.

3.1.1 Administrace výzkumného nástroje

Výzkum jsem prováděla v listopadu a prosinci roku 2010 v Pelhřimově. Konkrétně na Základních školách Osvobození 1881, Krásovy Domky, Komenského 1465 a Na Pražské. Měla jsem možnost prodiskutovat danou problematiku také s odborníky – ředitelé základních škol, vedoucí Domu dětí a mládeže. Na základě jejich souhlasu jsem mohla jejich názory a postoje využít ve své bakalářské práci.

3.1.2 Charakteristika výzkumného souboru

Každému řediteli zkoumaných základních škol v Pelhřimově jsem předala dotazníky, které byly prostřednictvím učitelů zkoumaných škol rozdány žákům. Po společné domluvě s řediteli jsem si po 3 dnech vyzvedla vyplněné dotazníky.

V rámci výzkumného souboru bylo rozdáno celkem 1103 dotazníků, přičemž celková návratnost představovala 948 dotazníků. Důvod, proč se mi dotazníky vrátily v takovém počtu, byl ten, že někteří žáci byli nemocní nebo dotazníky pokreslili. Respondenty byly děti, mládež – dívky a chlapci mladšího a staršího školního věku. Respondenti byli rozděleni na dvě kategorie: dívky – mladší x dívky – starší, chlapci –

mladší x chlapci - starší. Dívek bylo celkem 464 a chlapců 484. Odpovědi na základě dotazníků jsem zpracovala a následně vyhodnotila. K prověření a zjištění faktických informací jsem vytvořila grafy, které pomohou objasnit a nalézt relevantní závěry.

Tabulka č. 1 – Početní přehled žáků a návratnost dotazníků

	Celkem respondentů		Vydáno dotazníků		Návratnost	
	Mladší	Starší	Mladší	Starší	Mladší %	Starší %
ZŠ Osvobození	90	102	107	114	84	89
ZŠ Krás.domky	140	132	173	153	81	86
ZŠ Na Pražské	128	94	133	116	96	81
ZŠ Komenského	134	128	161	146	83	88
celkem	492	456	574	529	86	86
celkem	948		1103		86	

Zdroj: vlastní výzkum

Celková návratnost tedy představovala 86% z celkového počtu vydaných dotazníků.

4. VÝSLEDKY

V úvodní části dotazníku (viz Příloha č. 1) vyplňovali respondenti identifikační údaje, tj. třída, pohlaví a věk. S ohledem na anonymitu získaných odpovědí, nejsou v následujících kapitolách hodnocení výsledků uvedeny.¹

Tabulka č. 2 – Přehled počtu respondentů

	CHLAPCI		DÍVKY	
	Mladší (3.÷ 5.roč.)	Starší (7.÷ 9.roč.)	Mladší (3.÷ 5.roč.)	Starší (7.÷ 9.roč.)
ZŠ Osvobození	40	50	50	52
ZŠ Krás.domky	72	66	68	66
ZŠ Na Pražské	58	58	70	36
ZŠ Komenského	64	76	70	52
celkem	234	250	258	206
celkem	484		464	

Zdroj: vlastní výzkum

¹ Veškeré údaje získané z dotazníků byly zpracovány do tabulkových a grafických výstupů v tabulkovém procesoru Excel. Tato zpracovaná data jsou pro zajištění přehlednosti v tabulkách výsledků zaokrouhlována na celá čísla. Tato zaokrouhlení mohou v ojedinělých případech způsobit vizuální dojem absence nebo přebytku hodnoty jedna okolo celkového součtu sta procent. Tato odchylka nemá pro vyhodnocení výzkumu žádný praktický význam a nadměrná přesnost by znehodnocovala čitelnost výsledků.

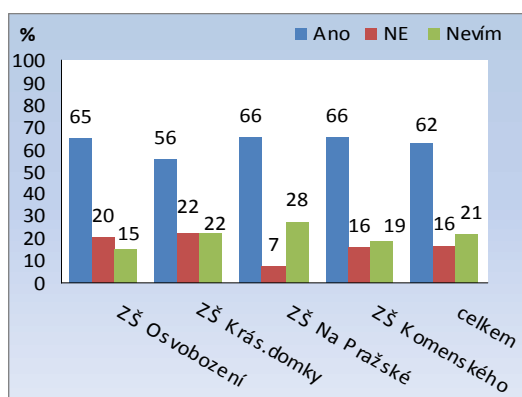
4.1 Vyhodnocení respondentů - chlapců

4.1.1 Otázka č. 1 „Máš dostatek volného času“?

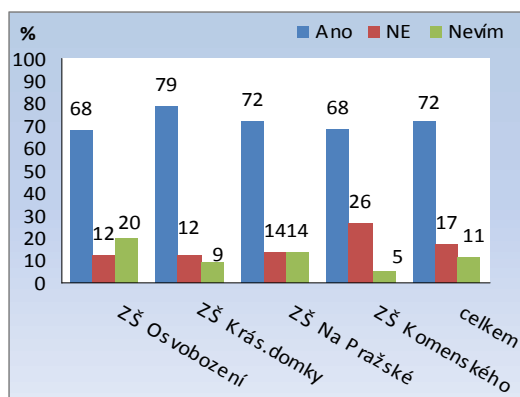
Účelem otázky č. 1 bylo získat informaci o názoru respondentů jaké množství volného času mají.

Graf č. 1

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

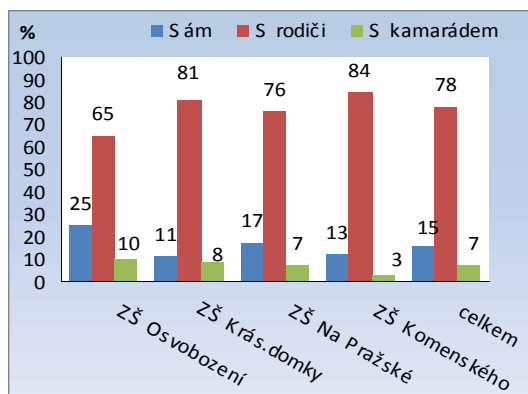
Údaje poukazují na to, že obě skupiny si uvědomují obvykle značnou míru volného času a zralejší respondenti si tuto míru uvědomují více. Ve skutečnosti však mladší respondenti mají díky kratší vyučovací délce daleko větší míru volného času oproti starším respondentům. Vlivem působení rodičů a školních aktivit, které jsou orientovány zejména na mladší skupinu jsou tito více zaměstnáni trávením volného času organizovaným způsobem. Tento organizovaný čas, pak zřejmě vlivem nezralosti, respondenti za volný nepovažují.

4.1.2 Otázka č. 2 „Při výběru kroužků se rozhoduješ“?

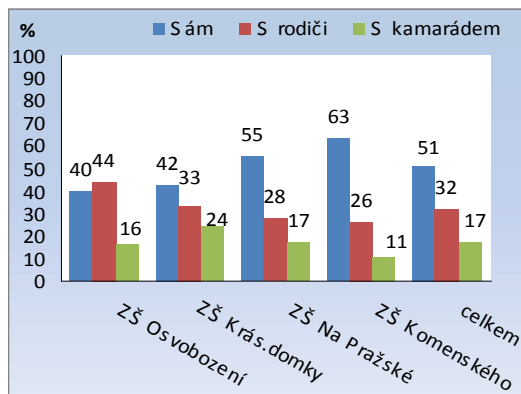
Účelem otázky č. 2 bylo získat informace o tom, zda respondenti sami, či s využitím podpory svého okolí se rozhodují pro výběr kroužků.

Graf č. 2

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

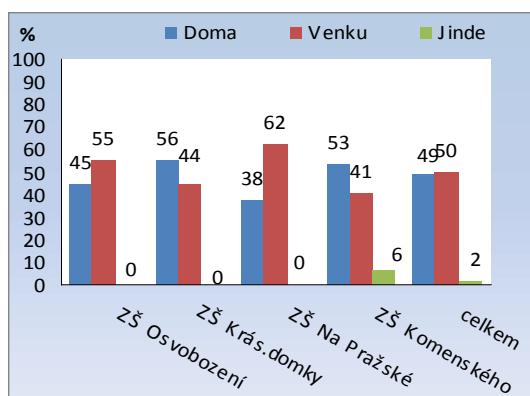
Výsledky dle očekávání ukazují, že respondenti mladšího věku se rozhodují o kroužcích s rodiči.

4.1.3 Otázka č. 3 „Kde trávíš volný čas nejraději“?

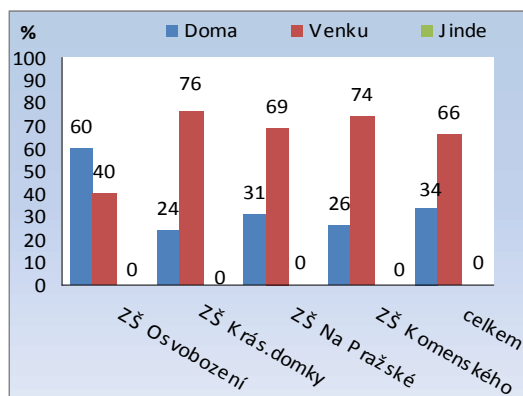
Účelem otázky č. 3 bylo získat informaci, kde respondenti nejraději tráví svůj volný čas.

Graf č. 3

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

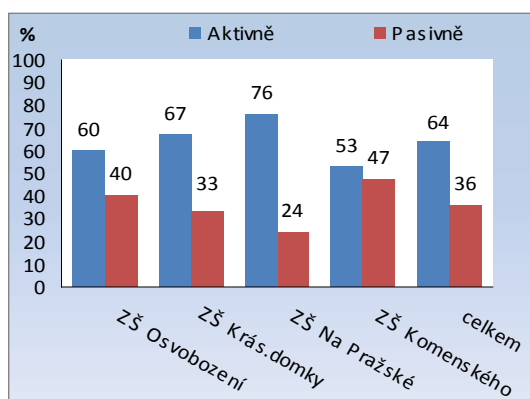
Pro respondenty mladšího věku je patrný jejich větší požadavek na domácí zázemí či větší vliv rodičů vzhledem k jejich osobnímu dohledu.

4.1.4 Otázka č. 4 „Jaký způsob trávení volného času preferuješ“?

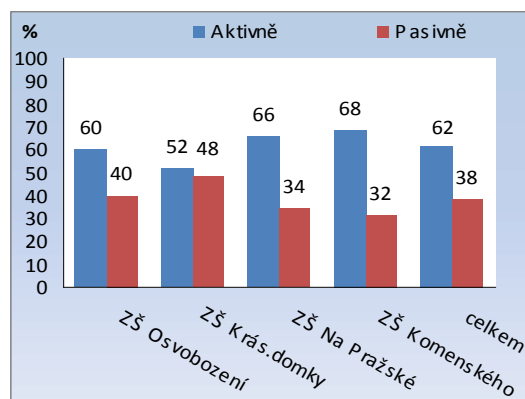
Účelem otázky č. 4 bylo získat informaci o přístupu k trávení volného času.

Graf č. 4

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Z výsledků většiny ostatních otázek plyne značná převaha pasivního způsobu trávení volného času respondentů, jako je sledování televize nebo zábavné aktivity spojené s výpočetní technikou. Pro obě skupiny je z odpovědí na tuto otázku společná touha trávit volný čas aktivním způsobem. Tento fakt potvrzují i závěry otázky č. 10, kdy v případě, že respondenti tráví čas organizovaně, využívají pak zejména sportovní a pohybové aktivity.

4.1.5 Otázka č. 5 „Svůj volný čas trávím na akcích, které jsou organizovány“?

Otázka č. 5 zjišťovala informace, jak respondenti tráví svůj volný čas.

Tabulka č. 3 - Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	33	0	2	0	14	2	0	0	2	12	33	0
ZŠ Krás.domky	1	0	1	25	18	3	1	0	10	13	25	0
ZŠ Na Pražské	4	0	40	0	11	2	2	0	4	4	35	0
ZŠ Komenského	0	38	0	0	7	1	1	0	7	23	22	0
celkem	7	12	10	7	12	2	1	0	6	14	28	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 4 - Starší chlapci (7. - 9. tř.)

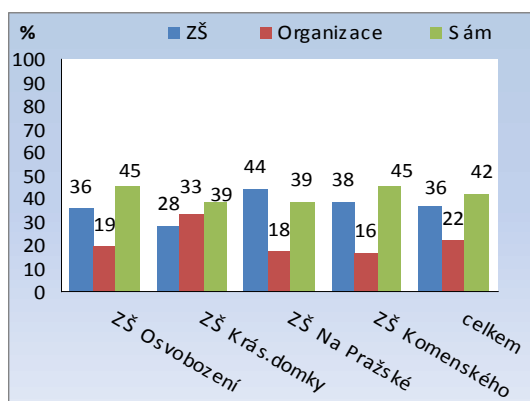
[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	23	0	0	0	9	2	0	0	4	23	40	0
ZŠ Krás.domky	0	0	3	23	18	1	3	0	5	11	36	0
ZŠ Na Pražské	0	0	26	0	4	2	0	2	5	18	44	0
ZŠ Komenského	1	29	0	0	6	1	3	4	1	15	38	0
celkem	5	8	7	7	10	2	2	2	4	16	39	0

Zdroj: vlastní výzkum

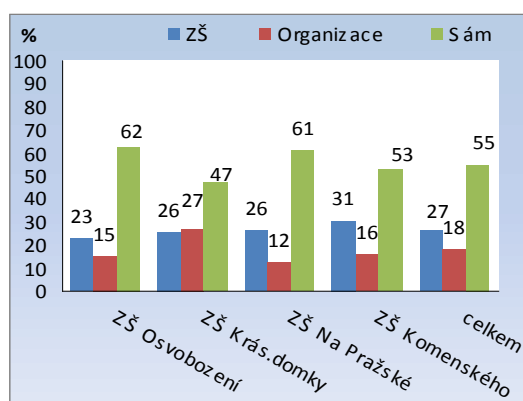
Legenda:	Na ZŠ	V	DDM	Organizovaně	X	Neorganiz.sám	Sám
I	ZŠ Osvození	VI	OS Hodina - H		XI	S kamarády	
II	ZŠ Komenského	VII	SEV- Mravenec		XII	Jinak	
III.	ZŠ Na Pražské	VIII	Junák				
IV	ZŠ Krás.domky	IX	ZUŠ				

Graf č. 5

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledky naznačují, že většina respondentů obou skupin tráví většinou svůj volný čas neorganizovaně a tento rys se projevuje více u starší skupiny, kdy rodiče přestávají postupně zajišťovat naplňování volného času svých dětí.

4.1.6 Otázka č. 6 „Zaškrtni, které volnočasové aktivitě se nejčastěji věnuješ“?

Účelem otázky č. 6 bylo obdobně jako u předchozí otázky č. 5 zjistit informace o způsobu trávení volného času. Zde se jednalo o zjištění konkrétních aktivit.

Tabulka č. 5 - Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	25	40	15	0	10	0	10	0	0	0	0	0
ZŠ Krás.domky	14	17	19	14	0	0	28	8	0	0	0	0
ZŠ Na Pražské	14	21	24	7	0	7	10	10	7	0	0	0
ZŠ Komenského	19	19	16	6	9	0	16	9	6	0	0	0
celkem	17	22	19	8	4	2	17	8	3	0	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 6 - Starší chlapci (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	12	40	28	0	0	0	16	4	0	0	0	0
ZŠ Krás.domky	15	27	18	12	0	6	18	0	0	3	0	0
ZŠ Na Pražské	14	21	31	3	0	0	10	0	7	14	0	0
ZŠ Komenského	8	21	21	0	5	0	21	5	5	13	0	0
celkem	12	26	24	4	2	2	17	2	3	8	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:		IV	VIII
I	Televize	Četba	Příroda
II	Počítač	Výlety	Odpočinek
III	Kamarádi	Příprava do školy	Návštěvy diskoték
		Zájmové činnosti	Jinak

Výsledky poukazují, na převážně pasivní způsob trávení volného času a jeho neorganizované využití. Přípravu do školy zřejmě respondenti nepovažují za trávení volného času, nebo je tento údaj zkreslen tím, že v dotazníku volili jinou zajímavější volnočasovou aktivitu.

4.1.7 Otázka č. 7 „Věnuješ se pravidelně některé z následujících aktivit“?

Otázka č. 7 měla za účel upřesnit způsob organizovaného trávení volného času v úzké návaznosti na nadřazenou obecnou otázku č. 5, obdobně, jako u otázky č. 6.

Tabulka č. 7 - Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	47	22	3	0	3	0	0	0	9	16	0	0
ZŠ Krás.domky	20	33	4	4	5	4	15	2	11	4	0	0
ZŠ Na Pražské	36	39	0	0	5	0	9	0	9	2	0	0
ZŠ Komenského	24	29	2	8	6	0	14	4	10	2	0	0
celkem	30	31	2	3	5	1	11	2	10	5	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 8 - Starší chlapci (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	29	38	0	0	0	0	0	3	26	3	0	0
ZŠ Krás.domky	22	36	2	3	2	2	7	2	14	9	2	0
ZŠ Na Pražské	38	29	5	0	0	2	10	0	12	5	0	0
ZŠ Komenského	26	36	4	2	0	4	4	2	17	6	0	0
celkem	28	35	3	2	1	2	5	2	17	6	1	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:	IV	Debatní kroužek	VIII	Dramatický kroužek	
I	Sportovní oddíl	V	Umělecký kroužek	IX	PC kroužek
II	Pohybové hry	VI	Taneční kroužek	X	Modelářský kroužek
III.	Technický kroužek	VII	Hudební kroužek	XI	Jiné

U respondentů dle očekávání převažují sportovně a pohybově zaměřené aktivity. Rovněž se potvrzuje v současné době narůstající vliv výpočetních prostředků na trávení volného času a to zejména u starší skupiny respondentů. Odpovědi s minimální pozitivní odezvou přísluší zaměření a zájmům, které nejsou obvyklé běžným chlapeckým skupinám.

4.1.8 Otázka č. 8 „Pokud trávíš čas u počítače, jaká činnost převládá“?

Účelem otázky č. 8 bylo získat informaci o názoru respondentů k obvykle nejvíce využívanému volnočasovému prostředku současné doby, a to výpočetní technice. Rovněž bylo účelem zjistit konkrétní využití tohoto prostředku.

Tabulka č. 9 - Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvobození	0	0	0	35	15	50	0	0
ZŠ Krás.domky	6	11	17	14	14	39	0	0
ZŠ Na Pražské	10	17	14	10	17	31	0	0
ZŠ Komenského	3	16	3	13	13	53	0	0
celkem	5	12	9	16	15	43	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 10 - Starší chlapci (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvobození	0	8	16	16	24	36	0	0
ZŠ Krás.domky	0	12	9	27	18	33	0	0
ZŠ Na Pražské	0	14	14	24	17	31	0	0
ZŠ Komenského	0	16	16	16	13	39	0	0
celkem	0	13	14	21	18	35	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:	IV	Chatování s kamarády	
I	Příprava do školy	V	Surfování Internetu
II	Poslech hudby	VI	Hry
III.	Sledování filmů	VII	Jiné

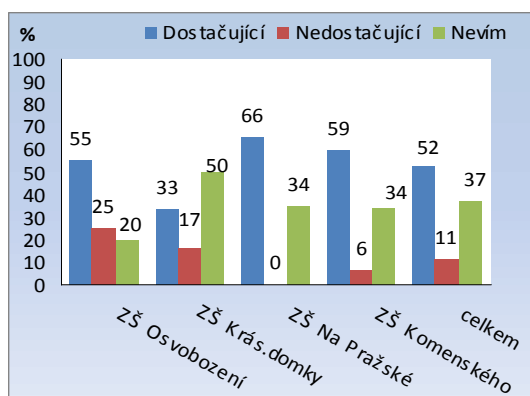
Výsledky potvrzují, že prostředky výpočetní techniky jsou v běžných domácnostech a právě zejména u dětí využívány jako prostředek zajišťující zábavu formou her. S pozdějším věkem převažuje využití směrem ke komunikačním možnostem internetu.

4.1.9 Otázka č. 9 „Myslíš si, že aktivity organizované tvou školou jsou“?

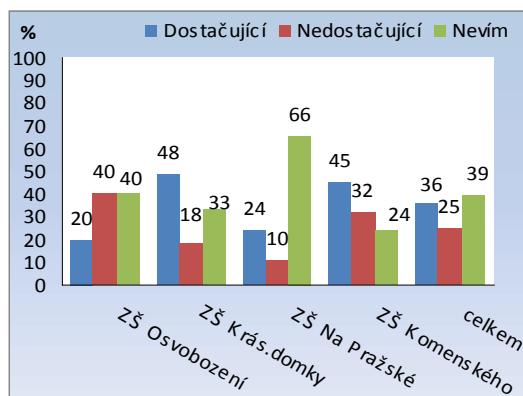
Účelem otázky č. 9 bylo zjistit povědomí respondentů o aktivitách organizovaných na navštěvované škole a zjištění názorů o dostatečnosti těchto aktivit.

Graf č. 6

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

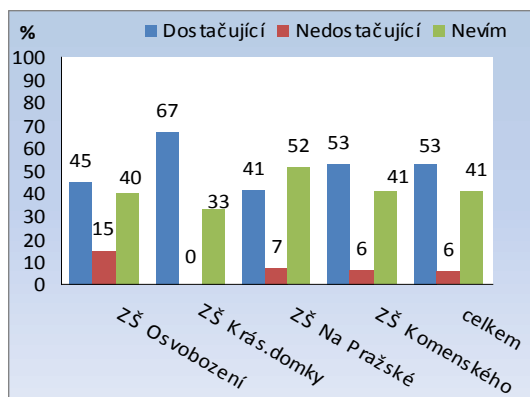
Výsledky ukazují, že převážná část, zejména mladších respondentů znají a využívají aktivity organizované na navštěvované škole. U starších respondentů se projevuje pokles zájmu o organizované aktivity.

4.1.10 Otázka č. 10 „Myslíš si, že aktivity organizované DDM jsou“?

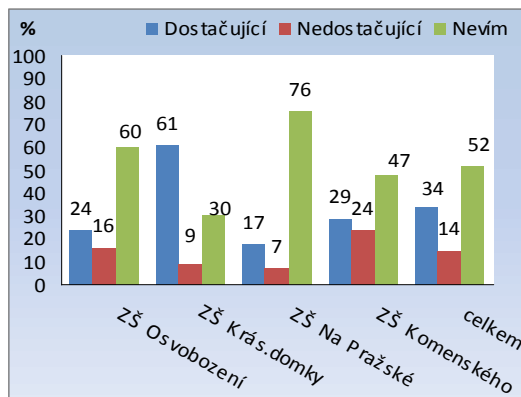
Účelem otázky č. 10 bylo získat informaci o povědomí respondentů o možnostech využití aktivit organizovaných Domem dětí a mládeže.

Graf č. 7

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Rovněž jako u předchozí otázky ukazují výsledky, že převážná část, zejména mladších respondentů zná a využívá aktivity organizované Domem dětí a mládeže. Ti respondenti, kteří tyto aktivity nevyužívají, obvykle ani nemají povědomí o těchto organizovaných aktivitách.

4.1.11 Otázka č. 11 „Co podle tebe ve tvém okolí chybí“?

Účelem otázky č. 11 bylo získat názor o absenci volnočasových aktivit.

Tabulka č. 11 - Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvobození	30	5	5	0	5	30	25	0
ZŠ Krás.domky	6	6	8	3	22	14	42	0
ZŠ Na Pražské	10	7	3	0	17	14	48	0
ZŠ Komenského	19	6	0	0	3	9	63	0
celkem	15	6	4	1	13	15	46	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 12 - Starší chlapci (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvobození	4	0	0	0	24	36	36	0
ZŠ Krás.domky	0	0	9	0	36	9	45	0
ZŠ Na Pražské	0	0	10	3	38	14	34	0
ZŠ Komenského	13	5	5	0	24	11	42	0
celkem	5	2	6	1	30	16	40	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:		III.	Sport.kroužky	VI	PC herna
I	Koupání	IV	Kultur. Kroužky	VII	Nechybí nic
II	Hřiště	V	Nákupní centrum	VIII	Jiné

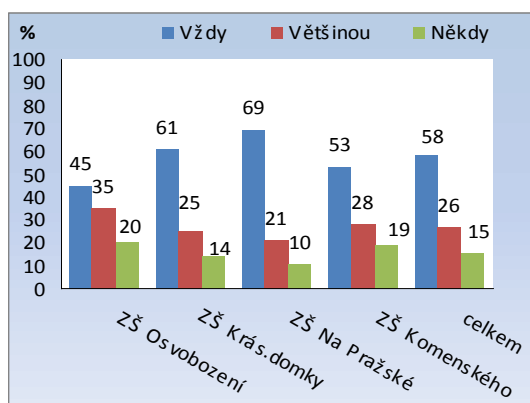
Výsledky rovněž poukazují na velice nízký zájem chlapecké populace o kulturní zájmové činnosti a naopak se opět projevuje značná inklinace k výpočetní technice. Starší respondenti projevují rovněž značný zájem o blízkost nákupního centra, přestože by takové centrum zřejmě nenaplnilo požadavky volnočasových představ, je výsledek průzkumu ovlivněn lokálními podmínkami nebo formou položené otázky.

4.1.12 Otázka č. 12 „Vědí rodiče, jak, kde a s kým trávíš svůj volný čas“?

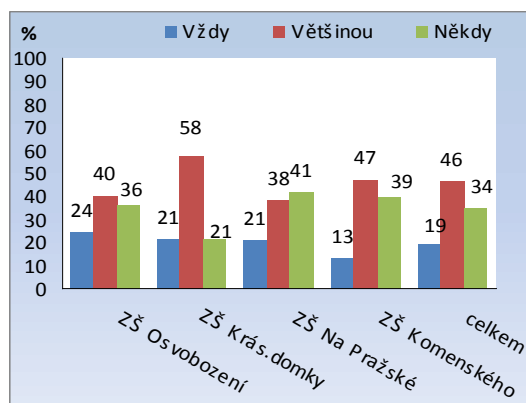
Úkolem otázky č. 12 bylo získat informaci o míře zájmu rodičů k volnému času respondentů zejména z pohledu zodpovědnosti a nezbytné rodičovské péče.

Graf č. 8

Mladší chlapci (3. - 5. tř.)

Starší chlapci (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledky potvrzují, že s rostoucím věkem dětí klesá zájem rodičů o volnočasové aktivity dětí a o jejich činnostech vůbec.

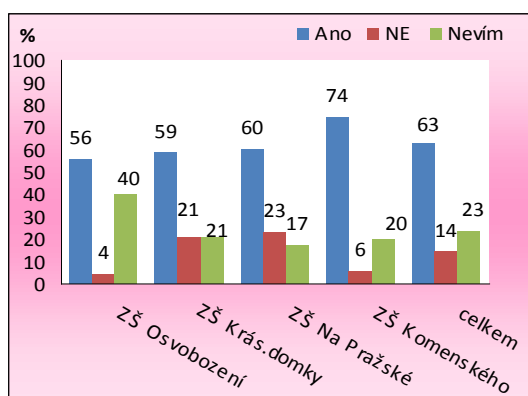
4.2 Vyhodnocení respondentů - dívek

4.2.1 Otázka č. 1 „Máš dostatek volného času“?

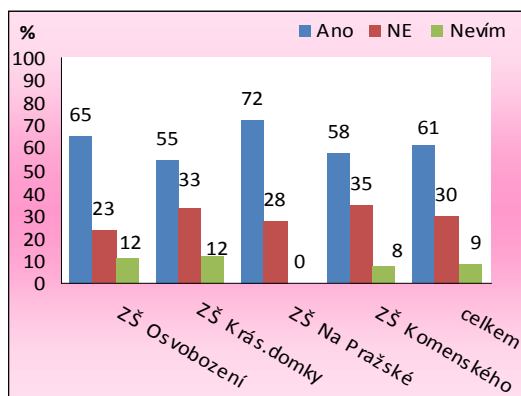
Účelem otázky č. 1 bylo získat informaci o názoru respondentek jaké množství volného času mají.

Graf č. 9

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledky poukazují na to, že obě skupiny respondentek si uvědomují obvykle značnou míru volného času a starší respondentky si tuto míru uvědomují více.

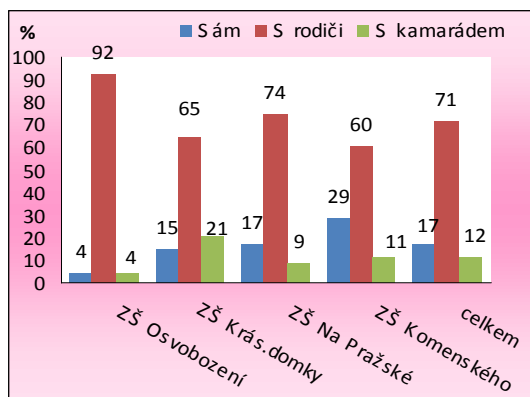
Ve skutečnosti však mladší dívky mají díky kratší vyučovací délce daleko větší míru volného času oproti starším dívkám. Vlivem působení rodičů a školních aktivit, které jsou orientovány zejména na mladší skupinu, jsou tyto více zaměstnány trávením volného času organizovaným způsobem. Tento organizovaný čas, pak zřejmě vlivem nezralosti, respondentky za volný nepovažují.

4.2.2 Otázka č. 2 „Při výběru kroužků se rozhoduješ“?

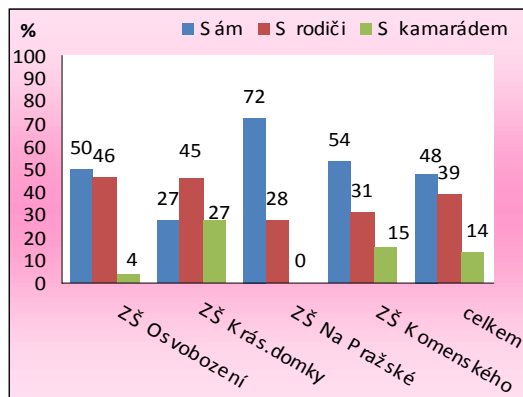
Účelem otázky č. 2 bylo získat informace o tom, zda respondentky samy, či s využitím podpory svého okolí se rozhodují pro výběr kroužků.

Graf č. 10

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

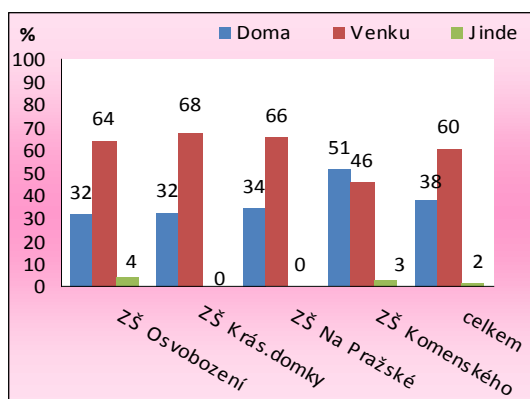
Výsledky dle očekávání ukazují, že dívky mladšího věku se rozhodují o kroužcích s rodiči. U starší skupiny se projevuje větší individuální vliv na úkor vlivu rodičů.

4.2.3 Otázka č. 3 „Kde trávíš volný čas nejraději“?

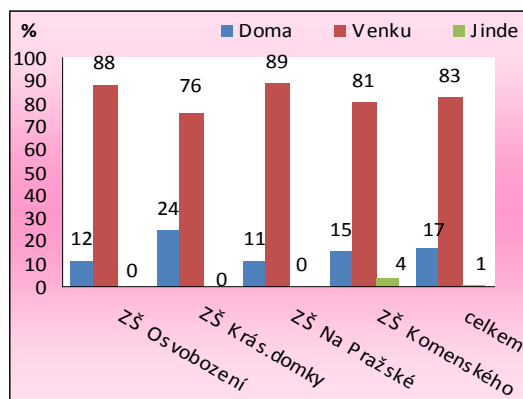
Účelem otázky č. 3 bylo získat informaci, kde respondentky nejraději tráví svůj volný čas.

Graf č. 11

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

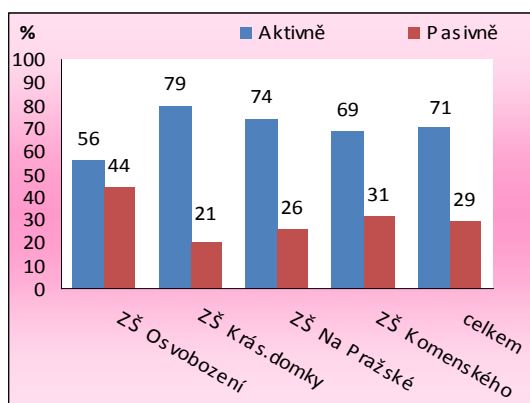
Pro respondentky mladšího věku je patrný jejich větší požadavek na domácí zázemí či větší vliv rodičů vzhledem k jejich osobnímu dohledu.

4.2.4 Otázka č. 4 „Jaký způsob trávení volného času preferuješ“?

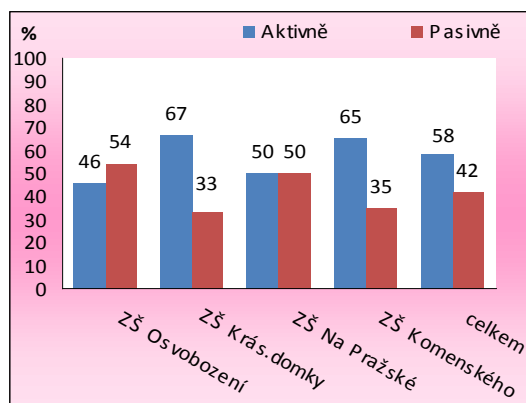
Účelem otázky č. 4 bylo získat informaci o přístupu k trávení volného času.

Graf č. 12

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Z výsledků většiny ostatních otázek plyne značná převaha pasivního způsobu trávení volného času respondentek, jako je sledování televize nebo zábavné aktivity spojené s výpočetní technikou. Pro obě skupiny je z odpovědí na tuto otázku plynoucí touha trávit volný čas aktivním způsobem.

4.2.5 Otázka č. 5 „Svůj volný čas trávím na akcích, které jsou organizovány“?

Otázka č. 5 měla za úkol získat informace, jakým způsobem respondentky tráví svůj volný čas.

Tabulka č. 13 - Mladší dívky (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvobození	34	2	0	0	4	4	0	0	9	9	38	0
ZŠ Krás.domky	0	0	1	31	15	3	1	0	9	5	34	0
ZŠ Na Pražské	6	2	35	0	12	0	0	2	20	2	23	0
ZŠ Komenského	1	36	1	0	7	2	3	0	9	17	23	0
celkem	8	12	9	8	10	2	1	0	12	9	28	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 14 - Starší dívky (7. - 9. tř.)

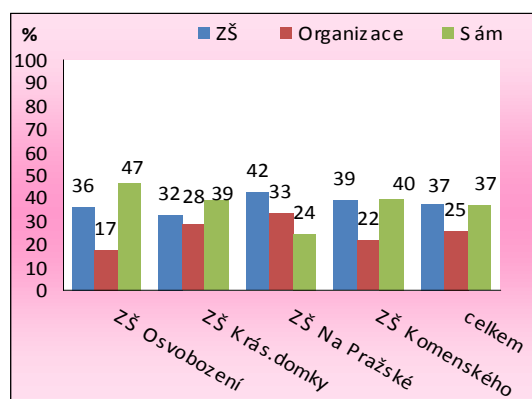
[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvobození	22	0	2	0	5	4	0	0	7	16	44	0
ZŠ Krás.domky	0	0	0	25	12	4	0	2	15	7	35	0
ZŠ Na Pražské	0	0	30	0	3	3	0	0	3	13	47	0
ZŠ Komenského	2	29	0	0	7	7	2	2	5	15	31	0
celkem	6	7	4	9	8	4	0	1	9	12	38	0

Zdroj: vlastní výzkum

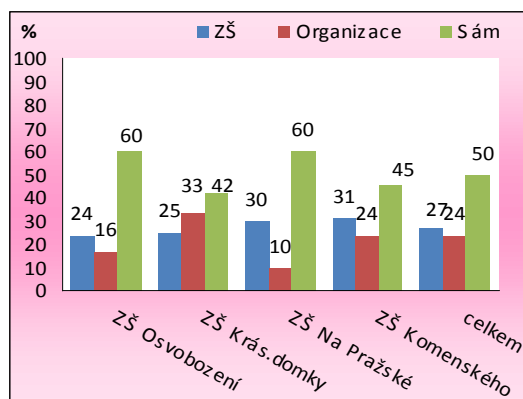
Legenda:	Na ZŠ	V	DDM	Organizovaně	X	Neorganiz.sám	Sám
I	ZŠ Osvobození	VI	OS Hodina - H		XI	S kamarády	
II	ZŠ Komenského	VII	SEV- Mravenec		XII	Jinak	
III.	ZŠ Na Pražské	VIII	Junák				
IV	ZŠ Krás.domky	IX	ZUŠ				

Graf č. 13

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledky naznačují, že většina respondentek obou skupin tráví většinou svůj volný čas neorganizovaně a tento rys se projevuje více u starší skupiny, kdy rodiče přestávají postupně zajišťovat naplňování volného času svých dětí. K mimoškolním organizovaným aktivitám jsou respondentkami využívány zejména služby Domu dětí a mládeže.

4.2.6 Otázka č. 6 „Zaškrtni, které volnočasové aktivitě se nejčastěji věnuješ“?

Účelem otázky č. 6 bylo obdobně jako u předchozí otázky č. 8 zjistit informace o způsobu trávení volného času.

Tabulka č. 15 - Mladší dívky (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvobození	4	20	12	4	8	12	32	0	8	0	0	0
ZŠ Krás.domky	0	12	29	15	15	6	18	0	0	6	0	0
ZŠ Na Pražské	0	3	29	14	9	11	34	0	0	0	0	0
ZŠ Komenského	14	11	14	17	6	9	20	6	3	0	0	0
celkem	5	11	22	13	9	9	26	2	2	2	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 16 - Starší dívky (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvobození	12	19	38	0	4	0	19	4	0	4	0	0
ZŠ Krás.domky	15	15	24	0	6	6	24	0	0	9	0	0
ZŠ Na Pražské	6	28	33	0	0	0	17	0	0	17	0	0
ZŠ Komenského	19	12	15	4	0	15	31	0	0	4	0	0
celkem	14	17	27	1	3	6	23	1	0	8	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:		IV	VIII
I	Televize	V	Příroda
II	Počítač	VI	Odpočinek
III.	Kamarádi	VII	Návštěvy diskoték
			Jinak

Výsledky poukazují na převážně pasivní způsob trávení volného času a jeho neorganizované využití. Přípravu do školy zřejmě respondentky nepovažují za trávení volného času, nebo je tento údaj zkreslen tím, že v dotazníku volili jinou zajímavější volnočasovou aktivitu.

4.2.7 Otázka č. 7 „Věnuješ se pravidelně některé z následujících aktivit“?

Otázka č. 7 měla za účel upřesnit způsob organizovaného trávení volného času v úzké návaznosti na nadřazené obecné otázky č. 8 a 9.

Tabulka č. 17 - Mladší dívky (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	15	15	0	0	10	20	20	3	0	5	13	0
ZŠ Krás.domky	18	19	1	1	12	28	13	3	0	4	0	0
ZŠ Na Pražské	17	8	0	0	19	21	24	2	0	8	2	0
ZŠ Komenského	16	11	0	0	20	18	27	4	4	0	0	0
celkem	17	13	0	0	15	22	21	3	1	4	3	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 18 - Starší dívky (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX	X	XI	XII
ZŠ Osvození	30	14	0	0	5	16	11	3	19	3	0	0
ZŠ Krás.domky	14	24	0	2	12	30	10	6	2	0	0	0
ZŠ Na Pražské	23	19	4	0	0	23	12	0	4	8	8	0
ZŠ Komenského	25	18	5	5	14	16	7	0	9	2	0	0
celkem	22	19	2	2	9	22	10	3	8	3	1	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:		IV	Debatní kroužek	VIII	Dramatický kroužek
I	Sportovní oddíl	V	Umělecký kroužek	IX	PC kroužek
II	Pohybové hry	VI	Taneční kroužek	X	Modelářský kroužek
III.	Technický kroužek	VII	Hudební kroužek	XI	Jiné

U mladších respondentek převažují tanečně a hudebně zaměřené aktivity. Naopak u starších respondentek převažují sportovní, taneční a hudební aktivity. Rovněž se potvrzuje v současné době narůstající vliv výpočetních prostředků na trávení volného času a to zejména u starší skupiny respondentek. Odpovědi s minimální pozitivní odezvou přísluší zaměření a zájmům. U mladších respondentek je to PC kroužek, oproti tomu u starších respondentek jsou to technické, debatní a modelářské kroužky.

4.2.8 Otázka č. 8 „Pokud trávíš čas u počítače, jaká činnost převládá“?

Účelem otázky č. 8 bylo získat informaci o názoru respondentek k obvykle nejvíce využívanému volnočasovému prostředku současné doby, a to výpočetní technice. Rovněž bylo účelem zjistit konkrétní využití tohoto prostředku.

Tabulka č. 19 - Mladší dívky (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvobození	12	20	16	8	4	32	8	0
ZŠ Krás.domky	9	26	9	21	9	26	0	0
ZŠ Na Pražské	17	17	14	11	14	26	0	0
ZŠ Komenského	9	29	14	14	0	34	0	0
celkem	12	23	13	14	7	29	2	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 20 - Starší dívky (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvobození	0	19	4	62	8	4	4	0
ZŠ Krás.domky	3	12	12	48	9	15	0	0
ZŠ Na Pražské	0	22	22	22	22	11	0	0
ZŠ Komenského	8	19	4	54	8	8	0	0
celkem	3	17	10	49	11	10	1	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:	IV	Chatování s kamarády	
I	Příprava do školy	V	Surfování Internetu
II	Poslech hudby	VI	Hry
III.	Sledování filmů	VII	Jiné

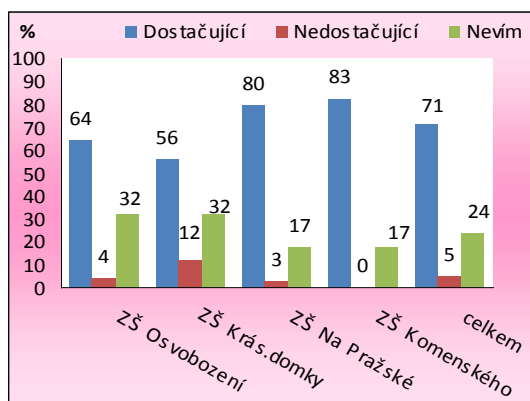
Výsledky potvrzují, že prostředky výpočetní techniky jsou v běžných domácnostech a právě zejména u dětí využívány jako prostředek zajišťující zábavu formou her. S pozdějším věkem převažuje využití směrem ke komunikačním možnostem internetu. U mladších dívek stále převažují hry a zábava, naopak u starších dívek je to již chatování s kamarády a jiné odlišné formy využití komunikační sítě prostřednictvím počítače.

4.2.9 Otázka č. 9 „Myslíš si, že aktivity organizované tvou školou jsou“?

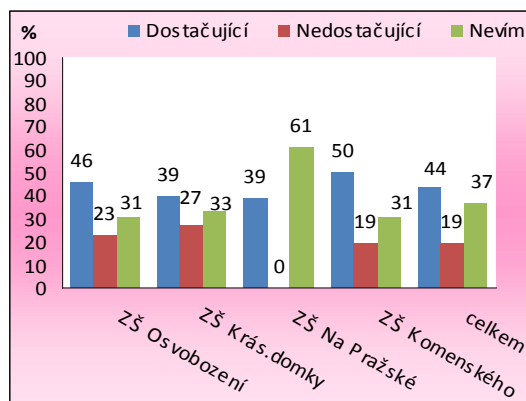
Účelem otázky č. 9 bylo zjistit povědomí respondentek o aktivitách organizovaných na navštěvované škole a zjištění názorů o dostatečnosti těchto aktivit.

Graf č. 14

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

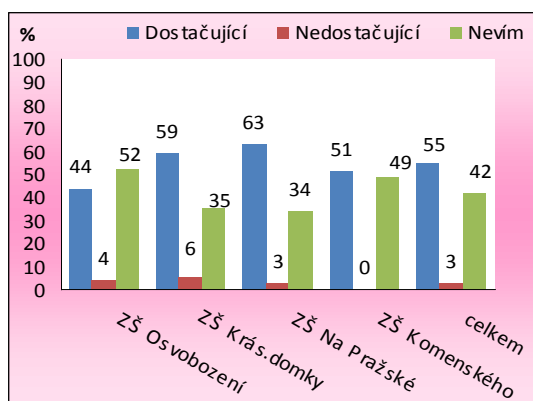
Výsledky ukazují, že převážná část, zejména mladších dívek znají a využívají aktivity organizované na navštěvované škole. U starších respondentek se projevuje pokles zájmu o organizované aktivity.

4.2.10 Otázka č. 10 „Myslíš si, že aktivity organizované DDM jsou“?

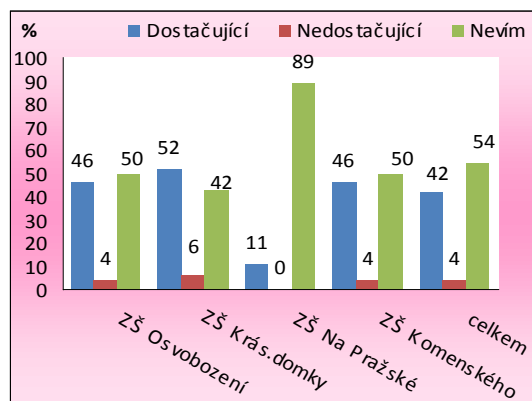
Účelem otázky č. 10 bylo získat informaci o povědomí respondentek o možnostech využití aktivit organizovaných Domem dětí a mládeže.

Graf č. 15

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Rovněž jako u předchozí otázky ukazují výsledky, že převážná část, zejména mladších dívek zná a využívá aktivity organizované Domem dětí a mládeže.

Ty respondentky, které tyto aktivity nevyužívají obvykle ani nemají povědomí o těchto organizovaných aktivitách.

4.2.11 Otázka č. 11 „Co podle tebe ve tvém okolí chybí“?

Účelem otázky č. 11 bylo získat názor o absenci volnočasových aktivit.

Tabulka č. 21 - Mladší dívky (3. - 5. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvození	0	8	4	0	16	0	72	0
ZŠ Krás.domky	15	3	15	0	9	0	59	0
ZŠ Na Pražské	14	0	0	0	23	3	60	0
ZŠ Komenského	3	11	3	0	14	0	69	0
celkem	9	5	5	0	16	1	64	0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 22 - Starší dívky (7. - 9. tř.)

[%]	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
ZŠ Osvození	4	0	4	4	62	0	27	0
ZŠ Krás.domky	3	0	3	0	70	0	24	0
ZŠ Na Pražské	0	0	6	0	61	0	33	0
ZŠ Komenského	0	4	4	4	42	0	46	0
celkem	2	1	4	2	59	0	32	0

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:	III.	Sport.kroužky	VI	PC herna	
I	Koupání	IV	Kultur. Kroužky	VII	Nechybí nic
II	Hřiště	V	Nákupní centrum	VIII	Jiné

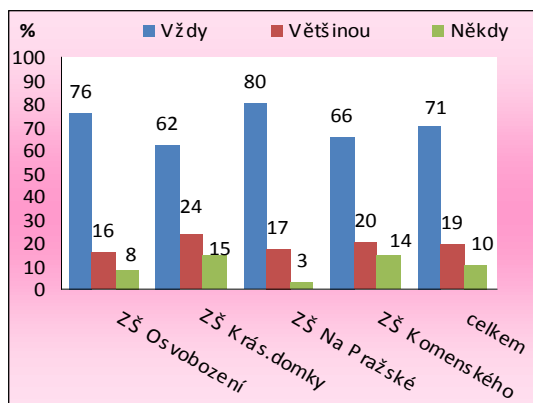
Zajímavým výsledkem je všeobecné uspokojení nad dostatečností stávajícího stavu. Výsledky rovněž poukazují na velice nízký zájem dívčí populace o PC herny. Obě skupiny respondentek se shodly na tom, že jim chybí nákupní centra. Starší respondentky projevují značný zájem o blízkost nákupního centra, přestože by takové centrum zřejmě nenaplnilo požadavky volnočasových představ, je výsledek průzkumu ovlivněn lokálními podmínkami nebo formou položené otázky.

4.2.12 Otázka č. 12 „Vědí rodiče, jak, kde a s kým trávíš svůj volný čas“?

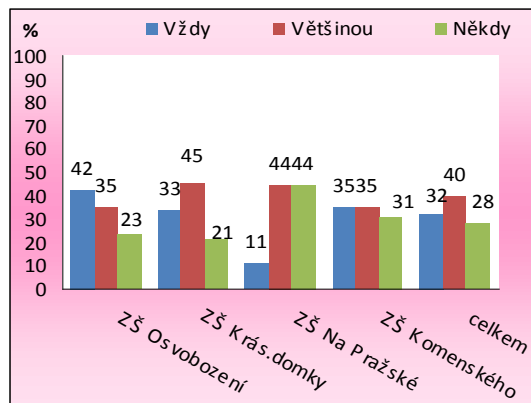
Úkolem otázky č. 12 bylo získat informaci o míře zájmu rodičů k volnému času respondentek zejména z pohledu zodpovědnosti a nezbytné rodičovské péče.

Graf č. 16

Mladší dívky (3. - 5. tř.)

Starší dívky (7. - 9. tř.)

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledky potvrzují, že s rostoucím věkem dětí klesá zájem rodičů o volnočasové aktivity dětí a o jejich činnostech vůbec.

4.3 Přehled volnočasových aktivit v Pelhřimově

4.3.1 *Dům dětí a mládeže Pelhřimov*

Dům dětí a mládeže Pelhřimov (dále jen DDM) se zařazuje mezi střediska volného času. Činnost Domu dětí a mládeže se uskutečňuje ve více oblastech zájmového vzdělávání nebo se zaměřuje na konkrétní oblast zájmového vzdělávání.

Práce DDM Pelhřimov spočívá v zájmové, příležitostné a spontánní činnosti, v pořádání soutěží, akcí o prázdninách v průběhu školního roku, v pořádání seminářů, vzdělávacích akcí, jak pro děti, tak dospělé [25].

Dům dětí a mládeže Pelhřimov nabízí celkem 43 kroužků pro školáky a 7 kroužků pro náctileté tj. od 14 let (viz Příloha č. 2).

4.3.2 *Hodina H*

Taneční klub – pro všechny věkové skupiny, street dance, hip hop

Klub cizích jazyků – angličtina, španělština (s rodilým mluvčím), italština (s rodilým mluvčím), ruština, němčina, francouzština

Kreativní klub

Montessori klub – jedná se o alternativní výchovu dětí, která je zaměřená na individuální přístup

Foto klub – pro všechny věkové skupiny, nabízí fotografování, techniky, úpravy a jiné

Klub hrajeme si s písničkou – hravé písničky pro děti od 2 let

Dopoledne s pohádkou – interaktivní pohádky pro děti od 2 let

Klub šachu a deskových her

Klub žonglování

Výletní klub

4.3.3 *Středisko ekologické výchovy Mravenec*

Jednodenní ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

Akce pro veřejnosti

4.3.4 ZŠ Pelhřimov, Osvobození 1881

Taneční mladší žáci

Taneční starší žáci

Taneční páry

Keramika

Výtvarné činnosti

Pohybové hry

Dovedné ruce

Hra na flétnu

Hra na kytaru

Konverzace v Aj

Kondiční kulturistika

Pěvecký kroužek

Přírodovědná praktika

Zdravotnický kroužek

Školní časopis Kukadlo

4.3.5 ZŠ Krásovy Domky Pelhřimov

Keramický kroužek

Publicistický kroužek – tvorba školního časopisu Infoželvík

Psaní na počítači

Kroužek „Korálek“ - pro dívky od 4. tříd, výroba náramků, náhrdelníků, náušnic na tkalcovském rámu

Zdravotnický kroužek – pro žáky 4. - 5.; 6. - 7. tříd, práce se zdravotnickým materiálem, ošetření drobných i závažných poranění

Kytarový kroužek

Kroužek kopané

Hra na zobcovou flétnu

Výtvarný kroužek – pro žáky 1. - 3. tříd, seznamují se s různými technikami a materiály

Sportovní kroužek – pro žáky 1. - 2.; 3. tříd, míčové a pohybové hry, zábavné soutěžení, závody družstev a jednotlivců v běhu

4.3.6 ZŠ Komenského, Pelhřimov 1465

Kytara

Košíkaření

Vybíjená dívky

Vybíjená chlapci

Maňáskový kroužek

Hra na flétnu

Korálkování

Keramický kroužek

Taekwondo

Zájmová tělesná výchova

Zdravotnický kroužek

Psaní na počítači

Hry v tělocvičně

4.3.7 ZŠ Na Pražské Pelhřimov

Kytarový kroužek	Florbal
Šachový kroužek	Vaření
Zdravotnický kroužek	Ferda Mravenec – práce všeho druhu

4.3.8 Základní umělecká škola Pelhřimov

Hudební kroužek	Taneční kroužek
Výtvarný kroužek	Literárně dramatický kroužek

4.3.9 Skautské středisko Pelhřimov

První zmínka o skautingu v Pelhřimově pochází z roku 1933 v tiskovině „Pelhřimovsko v památkách a přírodní kráse“. Pelhřimovští skauti pod vedením učitele Františka Vopálenského a profesora Josefa Hůly se poprvé představili při skládání skautského slibu 24. dubna 1933. V samém roce 1933 se jim také podařilo uspořádat první skautský tábor pelhřimovských skautů u Zálesí pod Křemešním, kterého se zúčastnilo 17 vlčat a 18 skautů. V současné době v Pelhřimově fungují dva skautské oddíly a jeden kmen oldskautů. První chlapecký oddíl registruje celkem 30 členů: 8 vlčat, 18 skautů a 4 činovníky. Druhý dívčí oddíl registruje 43 členů: 17 světlušek, 19 skautek a 7 činovnic. Kmen oldskautů registruje 14 členů.

5. DISKUSE

V této kapitole budou okomentovány jednotlivé otázky z dotazníků (viz Příloha č. 1). V diskuzi budu dívky a chlapce posuzovat společně. Zjištěná data, která jsem získala prostřednictvím dotazníkového šetření se shodovaly s mým očekáváním.

Dle Hájka, Hofbauera a Pávkové (2008) míra ovlivňování volného času závisí na věku dítěte, jeho mentální i sociální vyspělosti a na charakteru rodinné výchovy. Údaje z mého výzkumu poukazují na to, že dle subjektivního vnímání mladší skupiny respondentů mají dostatek volného času. Oproti tomu starší respondenti si uvědomují, že mají méně volného času. Pávková, Hájek, Hofbauer (2002) uvádí, že děti mají relativně mnoho volného času. S tímto názorem nesouhlasím. Dnešní doba je velmi urychlená a na děti je kladeno čím dál více nároků. Z tohoto důvodu se domnívám, že děti nemají mnoho volného času. Proto by společnost měla mít zájem na tom, jak děti tráví svůj volný čas [12].

Dle očekávání se respondenti mladšího školního věku rozhodují o kroužcích s rodiči. Toto mi potvrdil i ředitel DDM v Pelhřimově. Zde je vidět, že rodina již od útlého věku dítěte hraje důležitou roli. První zkušenosti s využíváním volného času získáváme v rodině. Rodiče jsou pro své děti první instance pro předávání vzorů. Děti se od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají a napodobují jejich životní styl. Pro formování vztahu k volnému času jsou důležité některé skutečnosti [12]. U starší skupiny se projevuje větší individuální vliv na úkor vlivu rodičů a rovněž se zde projevují vlivy kolektivu. U dětí staršího školního věku je předpokladem, že je pro ně důležitější vrstevnická skupina, než samotná rodina. Z tohoto důvodu si zájmové kroužky vybírají podobně jako jejich vrstevníci [3]. Tento fakt mi potvrdili i ředitelé zkoumaných základních škol v Pelhřimově.

U respondentů mladšího školního věku je patrný jejich větší požadavek na domácí zázemí či větší vliv rodičů, vzhledem k jejich osobnímu dohledu. Dle Matouška, Kroftové (2003) je dohled další důležitý parametr rodičovského chování, který má prokazatelnou souvislost se souběžným nebo pozdějším delikventním chováním dítěte.

Míní se jím míra rodičovy informovanosti o tom, co dítě dělá ve svém volném čase, s jakými kamarády se stýká, kde se zdržuje, když není doma, kdy se vrací domů, v jakém stavu apod. [8]. U starší skupiny je zřejmá větší míra volnosti. Možný (2006) uvádí, že v současné době se kromě skutečného nebo údajného nedostatku času některých rodičů, jejich nezájmu a neznalosti, nepochopení, nerespektování potřeb a zájmů dětí projevují také další negativní skutečnosti.

U respondentů mladšího školního věku je značná převaha aktivního způsobu trávení volného času, např. sportovní kroužky, pohybové aktivity, taneční kroužky apod.. Tento fakt potvrzují i závěry otázky č. 10, kdy v případě, že respondenti tráví čas organizovaně, využívají pak zejména sportovní a pohybové aktivity. Tento fakt mi potvrdil i ředitel DDM Pelhřimov, který mi sdělil, že největší zájem o sportovní a taneční aktivity mají respondenti mladšího školního věku. Obdobný názor je uveden i v dokumentu MŠMT, který uvádí, že právě rodinná výchova by měla přispívat k osvojení si aktivního přístupu dětí k trávení volného času a hlavně k optimální kvalitě volnočasových aktivit. Starší respondenti také tráví volný čas aktivním způsobem, ale do popředí se dostává i pasivní trávení volného času např. televize, scházení se s kamarády apod..

Do této skupiny dětí, které tráví svůj volný čas částečně pasivním způsobem patří: chroničtí „sledovači“ televize, filmů a počítačových her, mládež bloudící po ulicích restauračních zařízení a ubíjející nudu, mládež vyhledávající dramatické a dobrodružné aktivity zástupným způsobem apod. [11].

Respondenti mladšího i staršího školního věku tráví většinou svůj volný čas neorganizovaně, tedy samy, či ve společnosti kamarádů, ale tento rys se projevuje více u starší skupiny, kdy rodiče přestávají postupně zajišťovat naplňování volného času svých dětí. Jestliže se děti věnují organizovanému způsobu trávení volného času, tak z výsledků plyne, že využívají zejména aktivit organizovaných školou, kterou navštěvují. Kraus, Poláčková (2001) uvádí, že svoji úlohu ve volném čase žáků škola uplatňuje jednak přímo nebo prostřednictvím svých zařízení. Dobrovolná účast na volnočasových aktivitách školy vytváří prostor pro rozvoj individuálních předpokladů účastníků a jejich zájmového vzdělávání, jako souhrnu jednorázových i pravidelných

činností K mimoškolním organizovaným aktivitám jsou respondentkami využívány zejména služby Domu dětí a mládeže.

Respondenti mladšího i staršího školního věku poukazují na převážně pasivní způsob trávení volného času a jeho neorganizované využití. Uvedli, že svůj volný čas nejčastěji tráví u televize, počítače a se svými kamarády.

Převážná část respondentů využívá širokého spektra aktivit, které je příznačné obvyklé školní populaci. U obou skupin respondentů převažují sportovně a tanečně zaměřené aktivity. Zejména u starší skupiny respondentů se potvrzuje v současné době narůstající vliv výpočetní techniky na trávení volného času.

U mladších i starších respondentů jsou nejvíce využívány prostředky výpočetní techniky, zajišťující převážně zábavu formou her a chatování s kamarády. Tento fakt mi potvrdili i ředitelé zkoumaných základních škol v Pelhřimově, že žáci mladšího i staršího školního věku využívají zejména prostředky výpočetní techniky pro zábavu a diskuzi s kamarády. Také zajímavým aspektem je velmi nízké využití těchto prostředků pro školní přípravu. Je nutno brát na zřetel, že ne všichni respondenti mají dostupnost k těmto prostředkům. Zde výsledek naplnil mé očekávání. V dnešní době roste počet dětí, které tráví svůj volný čas převážně u počítačových her nebo na internetu.

Převážná část mladších respondentů označila aktivity, které organizuje jejich škola za dostačující. Většina je zná a využívá. Pávková, Hájek, Hofbauer (2002) uvádí, že právě škola pomáhá žákům zpřístupňovat poznání různých oblastí skutečnosti dvěma základními způsoby, jak ve vyučování, tak v souběžných volnočasových aktivitách. U starších respondentů se naopak projevuje pokles zájmu o organizované aktivity nebo mají jiné představy o aktivitách, které by měla jejich škola organizovat.

Mladší skupina respondentů uvedla, že nabídka volnočasových aktivit Domu dětí a mládeže je dostačující (viz Příloha č. 1). Podle Pávkové, Hájka, Hofbauera (2002) je nabídka tělovýchovných a sportovních aktivit důležitá.

Naopak u starších respondentů se projevuje vysoké procento neznalosti o činnostech organizovaných Domem dětí a mládeže Pelhřimov. Rovněž u starší skupiny respondentů se projevuje pokles zájmu o tyto organizované aktivity. Dle Pávkové, Hájka, Hofbauera (2002) je problém v tom, že současné děti a mladá generace jsou

těmito hodnotnými kulturními prožitky dotčeny jen velmi zřídka, a to bez ohledu na typ a velikost lokality.

Zde je zajímavé, všeobecné uspokojení, jak u mladší, tak u starší skupiny respondentů nad dostatečností stávajícího stavu. Dále se obě skupiny shodly na tom, že jim chybí nákupní centra. Podle Pávkové, Hájka, Hofbauera (2002) lokální prostředí vstupuje do výchovného procesu zejména tím, že poznamenává především děti a mládež. Dále uvádějí, že významným faktorem rozvoje osobnosti dětí a mládeže je úroveň společenského a kulturního života.

Potvrdilo se mé očekávání, že s rostoucím věkem dětí klesá zájem rodičů o volnočasové aktivity dětí a o jejich činnostech vůbec. Hofbauer (2004) uvádí, že vstřícné rodinné prostředí v rozvoji volného času svých dětí tedy hraje a má hrát významnou roli. Matoušek, Kroftová (2003) uvádí, že dohled je další důležitý parametr rodičovského chování, který má prokazatelnou souvislost se souběžným nebo pozdějším delikventním chováním dítěte. Míní se jím míra rodičovské informovanosti např. o tom, co dítě dělá ve svém volném čase, s jakými kamarády se stýká, kde se zdržuje, když není doma, kdy se vrací domů, v jakém stavu.

6. ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, jak děti tráví svůj volný čas a zda nabídka volnočasových aktivit v Pelhřimově je dostatečná či nikoli. Výzkum se soustředil na dvě skupiny dětí ve věku 8 až 14 let. Skupiny tvořili žáci mladšího a staršího školního věku ze základních škol v Pelhřimově, přičemž je práce provedena se samostatným vyhodnocením chlapců a dívek.

Záměrem bylo srovnání využívání volného času mladších chlapců a starších chlapců, mladších dívek a starších dívek, protože odlišnost v pohlaví značně ovlivňuje výsledky zejména u starší srovnávací skupiny.

Výzkum ukázal, že děti ve svém volném čase navštěvují různé zájmové kroužky, v závislosti na jejich charakterových vlastnostech, schopnostech, dovednostech a oblastech zájmu. Společnou činností všech dětí je sport, který je pro ně velmi podstatnou součástí volného času. Dále bylo zjištěno, že role rodičů sehrává svůj význam pro volný čas dětí, zejména u dětí mladšího školního věku, kdy míra intenzity péče a zájmu o činnosti dětí je vyšší oproti jejich vztahu v období před dospíváním.

Vrstevnická skupina má pro dospívající velký socializační význam. Snaží se získat uznání a být její plnohodnotnou součástí. Děti z obou kategorií tráví rády svůj volný čas s kamarády při pohybových aktivitách, při diskuzi a během hraní her na počítači. Všechny děti také pro komunikaci se svými přáteli využívají internetových služeb, umožňující diskuzi na delší vzdálenosti. Hromadně sdělovací prostředky jsou dětmi využívány nestejně. Zatímco některé děti z obou skupin na počítači hrají akční i vzdělávací hry nebo sledují pravidelně seriálové a soutěžní pořady v televizi, ostatní rády vymění chvíle strávené u počítače i televize za jiné aktivity. Televize u všech dětí zprostředkovává zejména odoreagování a odpočinek. Počítač slouží všem dotazovaným dětem hlavně ke komunikaci s přáteli, ke sledování filmů, k poslechu hudby a také ke hraní her.

Děti z výzkumného souboru považují naplnění svého volného času za dostatečné, i přesto uvedly pár nedostatků, jako jsou např. kulturní kroužky, PC herna, nákupní centrum, přání mít více volného času.

Na vývoj dítěte mají vliv především tři oblasti aktivit: v prostředí rodiny, školy a ve volném čase. V dnešní době však role volného času vystupuje do popředí, neboť obě zbývající instituce nejsou schopny dostatečně zajistit to, co dítě potřebuje. U rodiny je to výsledkem zkracování času, který rodiče dítěti věnují. U školy nedostatkem podnětů, které vedou ke komunikaci a aktivitě. Činnost těchto sdružení zahrnuje širokou škálu aktivit v době po školním vyučování nebo o prázdninách, od kulturních kroužků, přes zájmové kluby až po tábory v přírodě. Může se setkat s netradičními sporty, pohybovat se v přírodě, zažít dobrodružství při objevování nových světů apod. Mnohé z těchto zážitků se stávají výchozím bodem pro pozdější zhodnocení v životě.

Jsem ráda, že v dnešní době existují zařízení typu Dům dětí a mládeže. Měla jsem možnost, v rámci praxe, se přesvědčit o tom, že v zařízení tohoto typu pracují lidé, kterým jde především o volný čas dětí a jeho kvalitní náplň.

Tato práce slouží ke zjištění, o jaké volnočasové aktivity mají děti na základních školách v Pelhřimově největší zájem. Zjištěné informace mohou využít volnočasová zařízení, k vytvoření chybějících zájmových kroužků.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. 415 s. ISBN 80-7066-534-3.
2. HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
3. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. 172 s. ISBN 80-7178-927-5.
4. KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. 165 s. ISBN 80-7041-135-X.
5. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
6. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
7. LEVICKÁ, J., BALOGOVÁ, B. (eds.) *Socialia*. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, 2008. ISBN 978-808082-160-9.
8. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
9. MAŤUCHOVÁ, V. *Volný čas a jeho vplyv na rozvoj osobnosti jednotlivca*. Bakalárska práca, In. VAŠAŠOVÁ, Z., Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, 2007.

10. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 311 s. ISBN 80-86429-58-X.
11. MŠMT, *Volný čas a prevence dětí a mládeže*. 1. vyd. Praha: Čihák, 2002. 48 s.
12. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. et al. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
13. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pojem volný čas, volný čas dětí. In: PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, V. et al. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 13 s. ISBN 80-7178-711-6.
14. PUNCH, K. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 232 s. ISBN 978-80-7367-468-7.
15. PUNCH, K. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
16. SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha: Svoboda servis, 2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
17. SPOUSTA, V. et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 37 s. ISBN 80-210-1274-9.
18. SPOUSTA, V. et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 183 s. ISBN 80-210-1007-X.
19. SÝKORA, J. *Výchova a volný čas 3*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. 91 s. ISBN 978-80-7041-730-0.

20. VÁŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. 176 s. ISBN 80-901737-9-9.

Elektronické zdroje

21. *Asociace malých debrujárů* [online]. [cit. 2011-02-13] Dostupné z: <<http://www.debrujar.cz/zaklad1.htm>>

22. *Asociace turistických oddílů mládeže České republiky* [online]. [cit. 2011-01-10] Dostupné z: <<http://www.crdm.cz/view.php?cislocclanku=2003062705>>

23. *Česká tábornická unie* [online]. [cit. 2011-01-15] Dostupné z: <<http://www.tabornici.cz/info-o-ctu/co-je-ctu/>>

24. *Český rybářský svaz* [online]. [cit. 2011-02-5] Dostupné z: <<http://www.rybsvaz.cz/>>

25. *Dům dětí a mládeže* [online]. [cit. 2011-01-5] Dostupné z: < <http://www.ddm.pel.cz>>

26. *Hodina H* [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z: <<http://www.hodinah.cz/youth-information-center/>>

27. *Junák* [online]. [cit. 2011-02-12] Dostupné z: <<http://verejnost.skaut.cz/cz/skauting/poslani-a-cile/>>

28. *Liga lesní moudrosti* [online]. [cit. 2011-01-5] Dostupné z: <<http://lesnims.cz/index.php/liga-lesni-moudrosti>>

29. *Mládež Českého červeného kříže* [online]. [cit. 2011-01-3] Dostupné z: <http://www.mcck.cz/o-nas>
30. *Pionýr* [online]. [cit. 2011-02-10] Dostupné z: <http://www.pionyr.cz/index.php?page=stp>
31. *Dobrovolní hasiči.cz* [online]. [cit. 2011-01-18] Dostupné z: http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2
32. *Sdružení mladých ochránců přírody* [online]. [cit. 2011-01-20] Dostupné z: <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003070301>
33. *Sdružení turistických a tábornických oddílů* [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z: <http://www.stto.cz/o-stto/>
34. *Skautské středisko Pelhřimov* [online]. [cit. 2011-01-18] Dostupné z: <http://www.skautpe.wz.cz/main.htm>
35. *Středisko ekologické výchovy Mravenec* [online]. [cit. 2010-12-22] Dostupné z: <http://www.sevmravenec.cz/?id=79>
36. *Vyhláška č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání*. [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-74-2005-sb-1?highlightWords=Vyhl%C3%A1%C5%A1ka+%C4%8D.+74%2F2005Sb.>
37. *Vyskum mladeze.sk* [online]. [cit. 2010-12-25] Dostupné z: <http://www.vyskummladeze.sk/index.php?option=content&task=view&id=97>
38. *YMCA v České republice* [online]. [cit. 2011-02-6] Dostupné z: <http://www.ymca.cz/info-o-ymca/>

39. Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z:

<<http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-ochranne-vychovy-ve-skolskych-zarizenich-a-o-preventivne-vychovne-peci-ve-skolskych-zarizenich-a-o-zmene-dalsich-zakonu?highlightWords=z%C3%A1kon+%C4%8D.+109%2F2002+Sb.>>

40. Základní škola Pelhřimov, Osvobození 1881 [online]. [cit. 2010-12-20] Dostupné z:
<<http://www.zsospe.cz/>>

41. Základní škola Krásovy domky Pelhřimov [online]. [cit. 2010-12-18] Dostupné z:
<<http://www.krasovy-domky.cz/kategorie-projekty-skoly-5.html>>

42. Základní škola Pelhřimov, Komenského 1465 [online]. [cit. 2010-12-15] Dostupné z:
<<http://www.zskompe.cz/>>

43. Základní škola Na Pražské, Pelhřimov [online]. [cit. 2010-12-13] Dostupné z:
<<http://zs-prazska-pe.cz/index.php?view=49>>

44. Základní umělecká škola Pelhřimov [online]. [cit. 2010-12-15] Dostupné z:
<<http://www.zuspelhrimov.cz/>>

45. ZÁLESÁK – svaz pro pobyt v přírodě [online]. [cit. 2011-02-19] Dostupné z:
<<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003070313>>

8. KLÍČOVÁ SLOVA

rodina

škola

volný čas

vrstevnické skupiny

výchova mimo vyučování

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č. 2 – Kroužky Domu dětí a mládeže Pelhřimov

Příloha č. 1

Milí žáci,

Jmenuji se Renata Kubátová a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory. V současné době pracuji na bakalářské práci na téma: „Způsoby trávení volného času dětí na základních školách v Pelhřimově.“

Tento dotazník bude použit k mé bakalářské práci, veškeré údaje budou zachovány v anonymitě. Odpovědi v dotazníku označte křížkem, se kterými se ztotožňujete (není-li u otázky uvedeno jinak). Po vyplnění všech odpovědí, vraťte prosím dotazník Vašemu třídnímu učiteli.

Děkuji za ochotu a Váš čas, který věnujete vyplnění tohoto dotazníku.

S pozdravem Renata Kubátová

1. Třída: _____

2. Pohlaví: dívka chlapec

3. Kolik je ti let: _____

4. Máš dostatek volného času?

ano ne nevím

5. Při výběru kroužků se rozhoduješ?

sám s rodiči s kamarádem

6. Kde trávíš volný čas nejraději?

doma

venku

jinde (vypiš)

7. Jaký způsob trávení volného času preferuješ?

aktivní (zájmy, koníčky, sport....)

pasivní (televize, scházení se s kamarády, klubovna....)

8. Svůj volný čas trávím na akcích, které jsou organizovány: (zaškrtni i více možností)

- ZŠ Osvobození
- ZŠ Komenského
- ZŠ Na Pražské
- ZŠ Krásovy domky
- Domem dětí a mládeže
- Občanským sdružením Hodina-H
- střediskem ekologické výchovy MRAVENEK
- JUNÁKEM – svazem skautů a skautek
- Základní uměleckou školou
- zcela neorganizovaně sám
- s kamarády
- jinak

9. Zaškrtni, které volnočasové aktivitě se nejčastěji věnuješ:

- televize počítač kamarádi četba výlety přípravě do školy
- zájmové činnosti (kroužky, sport, hudba...)
- příroda odpočinek
- příležitostné návštěvy diskoték a zábav
- jiné (vypiš).....

10. Věnuješ se pravidelně některé z následujících aktivit? (zaškrtni i více odpovědí):

- Sportovní oddíl Sportovně-pohybové aktivity Technický kroužek
- Debatní kroužek Umělecko-tvořivý kroužek Taneční kroužek
- Hudební kroužek Dramatický kroužek PC kroužek
- Modelářství Jiné (vypiš).....

11. Pokud trávíš většinu volného času u počítače, jaká činnost převládá?

- příprava do školy poslech hudby sledování filmů chatování s kamarády
- surfování na internetu hry
- jiná
- (vypiš).....

12. Myslíš si, že volnočasové aktivity organizované Tvou školou jsou:

- dostačující
- nedostačující
- nevím

13. Myslíš si, že volnočasové aktivity organizované Domem dětí a mládeže jsou:

- dostačující
- nedostačující
- nevím

14. Co podle tebe ve tvém okolí chybí?

- bazén, koupaliště hřiště sportovní kroužky kulturní kroužky
- nákupní a zábavní centrum PC herna nic nechybí
- jiné (vypiš).....

15. Vědí rodiče, jak, kde a s kým trávíš svůj volný čas?

- vždy
- většinou
- někdy

Příloha č. 2 - Kroužky Domu dětí a mládeže Pelhřimov

ŠKOLNÍ ROK 2010-2011

Dům dětí a mládeže v tomto školním roce pro Vás připravil tyto zájmové kroužky:

KYTARA NEJEN K TÁBORÁKU	dívky a chlapci 3. - 7. tř., základy hry na kytaru hravou formou ve skupině, průřez všemi žánry od country po rock, hraní pro radost /každý musí mít svůj vlastní nástroj/	
COUNTRY TANCE	dívky a chlapci všech věkových kategorií, základní taneční kroky, jednoduché i složitější tance, COUNTRY KLASIKA, STEP CLOGGING (prof. vedení)	
PALIČKOVÁNÍ, PLETENÍ, HÁČKOVÁNÍ	dívky 4. - 9. tř., pro začátečníky a pokračující ze ZU DDM, technika ručního paličkování, jednoduchá paličkováná krajka, bižuterie a nástěnné obrázky	
"A JE TO ..."	chlapci 3. - 5. tříd, kutilské práce se dřevem, kovem a jiným materiálem (1 x za 14 dní/2 hod.)	
MALE DIVADLO SOUBOR „KOSTIČKY“	dívky a chlapci 1. - 4. tříd, hry s maňáskami a loutkami před oponou i za oponou, nácvik a hraní pohádek pro děti z mateřských škol, rodiče a veřejnost	
RANNÍ KROUŽEK HER	stolní a počítačové hry pro děti od 1. - 9. tříd (kroužek bude od 7.00 hod. na DDM Tř. Legii)	
DÍVČÍ ATELIÉR	klub pro holky - slečny od 7. tříd, uvolnění po škole u dobrého čaje, různé aktivity, pomoc při akcích DDM, vlastní tvorba programu - návštěva kina, bazénu, zimního stadionu, kosmetika, keramika...	
PASTELKA	výtvarná výchova pro děti z 1. tříd seznámení zábavnou formou s různými výtvarnými technikami	
VÝTVARNÝ	dívky a chlapci 2. - 3., 4. - 5. tř., kroužek pro děti, které rády kreslí a nenavštěvují ZUŠ, modelování a další výtvarné techniky	
PLASTIKOVÉ MODELÁŘSTVÍ	pro zájemce od 3. tříd, odborné vedení, konzultace, stavby modelů, vlastní vybavení (stavebnice, barvy, nářadí), počet míst je omezen - výběr na základě rozhodnutí vedoucího	
VYŠÍVÁNÍ A BATIKOVÁNÍ	dívky 5. - 9. tříd, módní doplňky vlastní výroby, základní typy vyšívání, tkání, batikování	

SOFTBALL (BASEBALL)	pro kluky a holky od 10 do 15 let, kteří mají zájem naučit se softball a zahrát si v partě prima lidí	
„NAPÍŠU SI TO SÁM“ aneb <u>novinářem</u> můžete být i Ty	pro mládež 8. - 9. tříd, aktivní osvojení základů novinářské práce, tvorba vlastního časopisu, tvůrčí psaní a fotografování, seznámení s novinářem v televizi, v rozhlasu a na internetu, odborné vedení profesionálem	
ZÁKLADY OBSLUHY POČÍTAČE	dívky a chlupci 4. - 6. tř., práce ve Wordu a Excelu a pokročilá obsluha v operačním systému Windows	
HISTORICKÝ DŘEVNÝ ŠERM	kroužek je určen pro chlupce a dívky od 12 let, technika šermířského umění, výroba vlastních dřevěných /změkčených/ mečů	
CVIČENÍ RODIČŮ S DĚTMI	Pro děti od 1 roku do 6 let. Přijďte si zahrát na zvířátka, dopravní prostředky atd. Nabízíme široké materiální vybavení a pomůcky. Chceme, aby se pohyb stal součástí životního stylu.	
ANGLIČTINA PRO DĚTI I, II	I. pro nejmenší od 5 do 7 let II. pro děti 1. - 5. tříd výuka anglického jazyka zábavnou formou pro začátečníky a pokračující ze zájmu kroužku DDM (uveď na přihlášce)	
MODERNÍ TANCOVÁNÍ	chlupci a dívky od 4. - 6. a 7. - 9. tř., tanec při moderní hudbě možnost veřejného vystoupení	
VESELÉ FLĚTNIČKY	pro děti od 1. do 4. tříd, které se chtějí naučit hrát na zobcovou flétnu, hrání pro radost, jednoduché skladby podle not, vyzkoušíte si hrání ve dvojhlasu, kánony...	
FLÉTNA PRO POKROČILÉ	pro děti, které již mají s hraním na sopránovou zobcovou flétnu zkušenosti, hrání moderních i country písniček, které vás baví, souborová hra ve vícehlasu, kroužek i pro děti, které chtějí hrát na altovou flétnu	
DRHÁNÍ DRÁTKOVÁNÍ	dívky 3. - 7. tříd, technika drhání, základní uzle, netradiční zpracování korálků, drátků, tvoření šperků, ozdob a dárečků	
MÍČOVÉ HRV	pro chlupce a dívky 1. - 4. tř., 5. - 9. tř. výuka a pravidla oblíbených míčových her: basketbal, vybíjená, volejbal, fotbal, softball.... rozvoj fyzické kondice, přátelské zápasy	
KERAMICKÝ	dívky a chlupci 1. - 3. tříd, 4. - 6. tříd, 7. - 9. tříd, výroba nástěnných reliéfů, figurálních plastik, užitkové keramiky i miniaturních prací, pro pokročilé základy točení na hrnčířském kruhu	

PROGRAMOVÁNÍ POČÍTAČE	dívky a chlapci od 7. třídy, programování v jazycích TURBO, PASCAL, JAVA - rozvoj logického myšlení		
ZÁKLADY RŮŽE, STREET DANCE, FUNKY	pro dívky i chlapce od 5. do 8. tříd pojdte si s námi zatančit na vlnách pohodové muziky a něco nového se naučit		
ŠITI PRO MODERNÍ DÍVKU	dívky 6. tříd, základy šití, jednoduché nejmodernější střihy pro dnešní dívky, batika, malování na textil, zdobení kamínky a flitry		
ŠACHY	dívky a chlapci od 2. tříd, pro začátečníky i pokročilé, možnost účasti na šachových turnajích, šachový tábor, vikendovka		
KLUB "JEŠTĚ NENÍ POZDĚ"	dívky a chlapci 1. - 5. tř., poznávání přírody, turistické a tábornické znalosti a dovednosti, hry a soutěže, výlety a vikendové akce		
DOVEDNÉ RUCE	chlapci a děvčata 1. - 3., 4. - 5. tříd, výroba dárek pro radost z přírodnin, papíru, textilu, hlíny apod. vánoční a velikonoční výzdoba		
DIVADELNÍ	pro dívky a chlapce od 9. tříd přes improvizace a dramatické hry v rolích postupujeme k divadelnímu tvaru pro vystoupení na soutěžích a veřejnosti		
MINIKLUBÍK	pro děti od 3 - 6 let, pohybové aktivity, aktivní zapojení do činnosti skupinky, rozvíjení komunikačních a výtvarných dovedností při společných hrách		
MALOVÁNÍ NA POČÍTAČI	pro děti 1. - 3. tříd, základní dovednosti na PC		
TANEČKY „KOČIČKY“	taneční kroužek pro malé tanečnice od 6 do 8 let, tančíme s Dádou, taneční a pohybové hry, netradiční rytmy		
TANEČKY „KOŤÁTKA“	taneční kroužek pro nejmenší tanečnice od 4 do 5 let, rozvíjení pohybové koordinace, hudebního citění, taneční hry		
STUDIO PRIMA VAŘEČKA	pro dívky a chlapce 4. - 9. tříd, kteří mají chuť uvařit si něco dobrého ... studená kuchyně, grilování, pečení, vaření		
JUDO	pro dívky a chlapce 2. - 5. tříd, příprava, chvaty, pády, držení, sebeobrana		
FOTBAL	pro chlapce 1. - 4. tříd, pravidelné treninky, přátelské zápasy a turnaje		
FUTSAL - MALÁ KOPANÁ	pro chlapce 4. - 5. tříd fotbalový sport převážně v tělocvičně		

KONDIČNÍ CVIČENÍ	posilování v minifitcentru pro správné kluky a holky z 5. – 8. tříd v moderním útulném prostředí	
SPORTOVNÍ LEZENÍ	pro kluky a holky 8. – 9. tříd lezení na umělé horolezecké stěně	
AEROBIC	dívky 1. – 4. , 6. - 9. tř. pod odborným vedením	
FLORBAL	chlapani a dívky 1. - 3., 4. - 8. tř., atraktivní sportovní hra pro malé i velké	
POČÍTAČE PRO NEJMENŠÍ	dívky a chlapani 2. - 3. tříd, seznámení s počítačem a komunikace s ním	
HIP HOP DANCE	pro kluky a holky od 9 – 12 let, kteří si chtějí zkusit, jak se tančí HIP HOP A STREET DANCE návčik choreografie s následným vystoupením na veřejnosti a soutěžích	
VOLEJBAL	dívky a chlapani 1. - 4., 5. - 9. tříd	
TULÁCI	pěší turistika pro dívky a chlapance od 4. tříd, turistické a přírodovědné znalosti, výlety do okolí s prima partou	
ZPÍVÁNKY	pro děti od 5 do 10 let, veselé zpívání v kolektivní písničky z pohádek a filmů	
ORIENTÁLNÍ TANEC	pro dívky 5. - 9. tříd , základy orientálního tance ladné a zdravé pohyby pro formování postavy a radost z pohybu	
HRY NA HRDINY DrD, AD&D, SDR	pro děti od 12 let, zkus nejmodernější zábavné hry, ve kterých ožiješ do postav magického světa plného čarodějů rytířů a zlodějů. Dračí doupe a podobné hry tě mezi námi pohltí tak, jak pohlcují jiné po celém světě	
LIDOVÉ TANCE	pro chlapance a dívky od 4 do 12 let, pod profesionálním vedením si zataneš v lidových krojích nejen pro radost sobě, ale i pro potěšení diváků	
KLUB MODERNÍCH SPOLEČENSKÝCH HER CARPE DIEM Magic:	chlapani a dívky od 12 let , hry pro začátečníky (Bang, Carcassonne, Osadníci z Catamu ...) až po ty opravdové herní nadšence (Portoriko, Caylus, Mare Nostrum...), možnost hrani i sběratelských her The Gathering, Vampire: The Eternal Struggle a Dragons Miniatures	
TAJEMSTVÍ LIDSKÉHO TĚLA	základy první pomoci, poznávání lidského těla od 6. tříd	
KOŠIKARSTVÍ	pro chlapance a dívky 7. – 8. tříd, pletení ošatek, košíčků, misek, podnosů, ozdob..... z moderního materiálu PEDIGU	